

SVIESA

LIEPOS-RUGPJŪTIS-RUGSĒJIS

LAISVES IR PERGALES VĒLIAVOS.
Kairēje pusēje Sovietu Sąjungos ir Anglijos,
dešinėje—Jungtinių Valstijų ir Činijos.

No. 3

“ŠVIESA”

(The Light)

Political, Scientific and Literary Quarterly Magazine, issued by American Lithuanian Workers Literary Society, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editorial Board: R. Mizara, A. Bimba, V. Tauras.

Managing Editor—Anthony Bimba.

Subscription Rates: \$1 a year; single copy 25c.

Entered as second class matter September 21, 1934, at the Post Office at Brooklyn, New York under the Act of March 3, 1879.

TURINYS

Mirtis Vokiškiems Įsiveržėliams!	73
Dar Nematė Niekas. Eilėraštis. E. Mieželaitis	74
Pažadai ir Baisioji Tikrovė. V. Rudminas	75
Fašistai Lietuvos Kaime. Eilėraštis. Liudas Gira	76
Trumpi Bruožai apie Teatrą. Stasys Jasilionis	77
Maironis Prieš Vokiškus Grobikus. Doc. K. Korsakas	79
Mes Einame. Eilėraštis. St. Jasilionis	81
Kultūrinis Gyvenimas ir Karas. V. Bovinas	82
Neverksim Prie Kapo. Eilėraštis. A. Rūkas	83
Ką Hitlerizmas Neša Valstiečiams. Jonas Šimkus	84
Platina Pasaulio Metalurgijoje. Dr. A. Petrika	85
Vakarai Vėjai. Eilėraštis. Liudas Gira	86
Prieš Amžinąjį Lietuvių Priešą. K. Korsakas	87
Pirmoji Pagelba	88
Septintoji Simfonija—Himnas Laisvei. Pranas	89
Pražydo Kriaušėlė. Eilėraštis. Pranas	91
Jūs Nemirėte. Eilėraštis. A. Venclova	91
Atminčiai Didžiojo Rašytojo. Vladimir Yermilov	92
Ir Jam Užteks Žemės. Pasakėčia. Rumboniškis	95
Jūron Nesė Amžių Amžius. Eilėraštis. A. Venclova	98
Peržvalga ir Kritika:	
“Outline History of Lithuanian Literature,” Dr. A. Petrika	99
Vitaminai ir Mineralai Sveikam ir Ligojam. Dr. J. J. Kasklaucius	101
Raudonasis Karys. Eilėraštis. A. Venclova	104
Varnos. Eilėraštis. Salomeja Neris	104

ŠVIESA

The Light

Politikos, Mokslo, Meno ir Literatūros
Trimėnesinis žurnalas

Prenumeratos kaina: metams \$1.00.
Pavienis numeris 25c.

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.

Redakcinė komisija: R. Mizara, A. Bimba, V. Tauras.
Atsakomąsias redaktorius: A. Bimba.

No. 3 Liepos-Rugpjūtis-Rugsėjis (July-August-September), 1942 Metai IX

MIRTIS VOKIŠKIEMS ĮSIVERŽĖLIAMS!

(Lietuvos partizano Vinco Kliuko prakalba, pasakyta lietuvių, latvių ir estonų susirinkime Maskvoje šių metų liepos mėnesį, paminėjimui dviejų metų sukakties nuo Baltijos kraštuose įsisteigimo tarybinės santvarkos.)

Broliai ir Seserys—Draugai Ginkluose:

Lietuvos žmonės atžymi šią savo laisvės sukaktį sukuryje vargo ir neapsakomų kančių. Daugiau metų mūsų žmonių kraujas ir ašaros teka Nemunu ir šešupe.

Mūsų dirbtuves įsiveržėlis sunaikino arba apilėšė. Mūsų darbininkas, kuris dirba hitleriniams užurpatoriams, mūsų žmonių korikams, negali šiandien džiaugtis savo darbu dirbtuvėje.

Mūsų ūkininkas negali šiandien džiaugtis savo darbo vaisiais, nes tuos vaisius nuo jo atima įsiveržėlis, nugarūda jį nuo jo žemės, idant galėtų jo vieton padėti vokiečių.

Mūsų jaunimas šiandien negali sapnuoti apie savo šviesią ateitį, nes įsiveržėliai mūsų jaunimą grūda Vokietijoje prie sunkių darbų, arba į mirties ir sunaikinimo nasrus karo fronto zonoje. Mūsų studentai suvaryti į miškus kirsti medžius prūsams. Mūsų merginas sužvėrėję hitlerininkai varo į savo prostitucijos namus, niekina ir naikina jas. Mūsų giminė šalis, mūsų Lietuva, nebėra ta gražiai bujojanti respublika, kokia buvo prieš metus laiko. Vilnius, Šiauliai, Marijampolė, Vilkaviškis, Tauragė, Kalvarija—kas bėpaliko iš tų mūsų puikių miestų, kuriuos mes išstatėme ir išgrąžinome bėgyje dešimtmečių?

Šį pavasarį, kuomet įsiveržėliai rekvizavo ūkininkų arklius ir siuntė juos frontan, Vincas su savo būriu atėmė iš hitlerininkų apie tūkstantį arklių ir sugrąžino ūkininkams. Tai Vinco būrio drąsus kovotojai nuvertė ir sudegino vokie-

čių traukinį šalia Vilniaus šių metų gegužės pabaigoje.

Kai kada tie žmonių korikai—hitlerininkai—apsupa kovotojus, kaip atsitiko šį birželį Kauno distrikte. Gindamiesi partizanai nudėjo keletą hitlerininkų rudųjų šunų, bet kuomet jie pamatė, kad jie nebegalės pabėgti, patys nusiždė. Jų drąsa ir pasižymėjimai nuaidėjo po visą Lietuvą, o jų ištikimybė savo kraštui tapo pavyzdžiu šimtams mūsų žmonių.

Veltui įsiveržėlių pastangos mus sunaikinti. Mes partizanai atstovaujame visus Lietuvos patrijotus, jaunus ir senus, vyrus ir moteris.

Žemė karšta po vokiečių įsiveržėlių kojų. Lietuva yra pavergta, sutrempta ir sugriauta, bet jinais atsisako pasiduoti ir kovoja prieš tuos korikus. Net vokiški kareiviai, kurie ėjo per Lietuvą ir tapo Raudonosios Armijos paimti nelaisvėn, sako, kad jie matė Lietuvoje nuverstus traukinius ir susprogdintus tiltus. Jie žino, kad Lietuvos žmonės padeda savo herojiškiems kovotojams—partizanams.

Tas teisybė, bet tai dar ne viskas. Lietuvos žmonės vienijasi šventajam partizanų karui prieš įsiveržėlius. Jie sabotažuoja okupantų įsakymus, slepia savo produktus ir gyvulius nuo jų. Lietuvos žmonės, kaip ir jų šaunieji sūnus partizanai, vis atkakliau ir atkakliau kovoja prieš savo pevergėjus ir kovos pakol nors vienas vokiečys pasilikis trempti jų lietuvišką žemę.

Nuo pat pirmųjų užpuolimo dienų vokiečiai

įsiveržėliai lieja mūsų brolių kraują. Su viduramžiškais pogromais jie įžengė į Kauną, Vilnių, Panevėžį ir Šiaulius. Norėdami mus išgąsdinti, jie patys giriasi nukankinę iki mirties ir sušaudę šimtus mūsų brolių.

Už tą sunaikinimą, apiplėšimą ir pažeminimą mūsų gimtinio krašto, Lietuvos partizanai ir visa Lietuvos liaudis begailestingai keršija savo pavergėjams. Mano kovingieji broliai partizanai nukerta kelius hitleriniams įsiveržėliams, užpuldinėja jų baudžiamuosius būrius, kurie paleisti darban Lietuvoje prieš beginklius gyventojus, kurie apiplėšinėja ūkininkus ir medžioja mūsų jaunimą siuntimui Vokietijon prie sunkių darbų ir frontan į mirties narsus.

Už pavyzdį paimkime mūsų partizanų būrį, kuriam komanduoja Jonas Ju. ir kuriame aš pats kovojau. Anksti šį pavasarį šis būrys sulaikė vokiečių karinį traukinį ant geležinkelio tarp Kauno ir Šiaulių prie Kedainių ir įmetė dvidešimt grantų į fašistiniais kareiviais prikimštus vagonus. Šiame partizanų būryje nėra nei vieno tokio draugo, kuris nebūtų nugaląbijęs mažiausia dvidešimts įsiveržėlių. Tai jie pradžioje šių metų susprogdino vokiečių amunicijos sandėlį prie Kauno. Tai jie užmušė du žymiu fašistiniu koriku, kurie buvo atvykę Lietuvon užgrobti mūsų žemes.

Tartum turėdami sparnus, draugo Vinco (taip jį vadina žmonės), to drąsiausio partizanų vado Lietuvoje, būrio kovotojai sunaikino daug vokiečių įvairiose šalies dalyse, tačiau okupantų vyriausybei nepavyko juos sugauti, nors jinai turi paskyrus išdavikams aukštą atlyginimą. O tai todėl, kad Lietuvos žmonės gerbia ir saugo savo partizanus.

Štai kodėl Von Renteln, Hitlerio komisijonierius Lietuvoje, savo prakalboje birželio 22 dieną isteriškai putojo prieš tuos, kurie tebesislapsto miškuose ir atsisako pripažinti vokiškus įsiveržėlius. Įsiveržėli, tu meluoi! Mes ne tik slapstomės, bet mes ir kovojame—mes keršijame jūsų gaujoms. Ir vokiškų plėšikų kryžiuočių anūkams nepavyks sunaikinti Lietuvos partizanų. Atkeršijimas Lietuvos partizanų yra atkeršijimas visos mūsų tautos. Šis atkeršijimas susilieja su atkeršijimu visos Sovietų Tautos!

Lietuvos partizanai, šandien, antroji Tarybinės Lietuvos sukaktyje, aš varde jūs prisiekiu savo broliams, kurie kovoja Raudonosios Armijos eilėse prieš hitlerinius gengsterius, tiems, kurie dirba karinėse pramonėse, prisiekiu tūkstantams Lietuvos vaikų, kurie tapo atskirti nuo savo motinų ir tėvų, kad Lietuvos partizanai dar daugiau paaštrins savo kovą prieš vokiškus

priešus, kad jie parodys dar didesnę heroiziją ir pasiaukojimą savo kraštui ir darys viską, kas tik jų galioje, idant būsimą Tarybinės Lietuvos sukaktį mes apvaikšiotumėme Lietuvoje, išlaisvintoje iš neapkenčiamų hitlerinių įsiveržėlių! Pakilkite į begailestingą kovą už Tarybinę Lietuvą!

Mirtis vokiškiems įsiveržėliams!

Dar Nematė Niekas

Jie prislinkę apgulė Maskvą.
Girgždėjo tankai baltais keliais.
Geležinės kareivių kaskės
Po eglėškiais slėpės žaliais.

Sniegą kėlė žirgų kanopos.
Švilpė vėjas šaltas rėšcia.
Plėšrios gaujos į kalnus kopė
Pult ir niokoti Maskvą iš čia.

Jųjų godžios plėšikiškos akys,
Ir nuplyšę žalsvi apsiaustai.
Maskvai grėšė kasnakt atakos
Geležim ir ugnim apsiaustai.

Budo rytas, rūškanas, baltas.
Rūkas dažėsi kruvinai.
Iš saulėtekio kraujo šalto
Lindo aštrūs jų durtuvai.

Šitą rytą kraujas seko,
Šitą rytą virė kova.
Išsiliejo tą rytą atakon
Raudonųjų karių lavina.

Nešė šautuvus milijonai rankų.
Žirgais švilpė sniegas blyškus.
Geležies lavina slinko tankai
Per ledus, per upes, per miškus.

Ir kovos tokios nieks dar nematė.
Ji istorijoj buvo viena,
Kai liepsnom suliepsnoja granatų
Apšerkšnijusi gruodžio diena.

Tos kovos dar nematė niekas.
Krito tūkstančiai jų gaujų.
O baltutis Pamaskvės sniegas
Nusidažė plėšikų krauju.

Su ropojančiais tankais, granatom,
Su doniečio saulėtu kardu,
Su Raudonosios Armijos gretom
Skrido STALINO vardas kartu.

Ir palaužė jie gaują plėšikų.
Nudažytą ryto žaros.
Glostė vėliavą vėjas iš tyko,
Žirgais skriejančią vakaruos.

E. Miečelaitis.

PAŽADAI IR BAISIOJI TIKROVĖ

V. RUDMINAS

Vienas mėgstamiausių žulikiškų Hitlerio priemonių yra pažadai. Šio metodo technika yra labai nesudėtinga. Reikia parinkti ką nors tokio, kas sudaro liaudies troškimų objektą. Paskui gausiai barstomi patys viliojantieji pažadai, o paskui jie nevykdomi. Štai ir viskas. Ir kad ir kaip tai keista, atsiranda naivių žmonių, kurie nepaisant visokių ankstyvesnių apgaulių—tiki.

Ir lietuvių tautai Hitleris ir jo sėbrai nepašykstėjo pažadų. Jis žada tikėjimo laisvę, tautinės kultūros išvystymą, „naująją tvarką“, nešančią visas geroves darbininkui ir valstiečiui. Ir nors tai labai keista, bet, turi būti, atsirastų žmonių, kurie patikės. Jie patikės, nors jie atmena ar turi atminti, kad Hitleris pažadėjo, jog po Čekoslovakijos jis neturės jokių teritorinių pretenzijų Europoje, o paskui užgrobė pusę Europos; nepaisant to, kad žino, jog Hitleris pažadėjo Francūzijai taiką, paskui užpuolė ją; nepaisant to, kad žino, jog Hitleris pažadėjo Belgijai ir Olandijai gerbti jų neutralumą, o paskui užliejo jas krauju. Mes nekalbam apie tuos niekšus, kurie parsižadė hitlerininkams ir už Judos graši stengiasi įtikinti mūsų liaudį, kad ji tikėtų Hitleriui. Mes kalbame apie tuos lengvatikius žmones, kurie tikrai duodasi apnarpliojami hitleriniais melo ir apgaulės raizgalais.

Šiuos lengvatikius žmones ne pro šalį būtų dar kartą įspėti ir dar kartą jiems priminti, kiek realūs yra Hitlerio pažadai.

Tikybės laisvė? Tegu papasakoja apie ją kalėjimai, kuriuose kruvinųjų Votano pasekėjų buvo užkankinti Vokietijos ir Austrijos katalikiški kunigai, tegu papasakoja apie ją kartuvės, kuriose žuvo lenkų kunigai. Tegu papasakoja apie tą laisvę vokiečių tikinčios moterys, kurios turi pačios eiti ir savo dukteris siųsti į gyvuliškus hitlerininkų kergimo punktus. Tegu papasakoja apie šią laisvę lenkiškos bažnyčios, kuriose hitlerininkai įrengė savo arklides.

Tautinė kultūra? Apie ją daug galėtų papasakoti Čekoslovakijos mokytojai, profesoriai ir kultūros darbuotojai, jei jie iš viso būtų gyvi. Apie ją galėtų papasakoti uždarytosios lenkiškos mokyklos, lenkų studentai, kuriuos vokiečiai siunčia mokyti kasti bulvių arba šluoti gatvių. Tačiau kam mums svetimi pasakojimai? Nejau gi mes patys nematom, kaip vokiečiai iš visur

varo lietuvių kalbą, kaip jie nekenčia visa, kas yra lietuviška? Argi mes nematom, kaip jie uždarinėja mūsų universitetus, kaip šie tautinės kultūros „globėjai“ uždraudžia mums dainuoti tautines dainas? Argi mes nematom, kad jie net pasiryžo išnaikinti mūsų krašto vardą ir pavadino jį „Ostlandu“, kad tuo išdildytų net mūsų tėvynės vardą? Tai vyksta jau dabar, o kas bus toliau, jei vokiškiems okupantams tik pavyktų įsistiprinti mūsų krašte ilgesnį laiką? „Naujoji tvarka“? Tegu apie ją papasakoja vokiečių darbininkai, nes jiems buvo pažadėtas darbas, geresnis uždarbis ir net namai, kiekvienam darbininkui atskiri namai. Šią pažadą net patvirtino savo laidu pats vyriausiasis apgavikas—Hitleris.

Darbo darbininkai gavo. Jie gavo jo kariniuose fabrikuose, kuriuos bombarduoja anglių bombanešiai, fronto darbuose. Uždarbis taip pat padidėjo, bet vokiškiems kapitalistams, kurie karo metu žarsto pašėlusį pelną. Namai? Čia labai greit pasirodė daug *bet*. „Darbininkai tuos namus gaus, *bet* po karo. Juos gaus visi darbininkai, *bet* išskyrus nepatikimus, išskyrus nepilnaverčius rasistiniu požiūriu...“

Toliau gali tęsti kiekvienas ir pats. Didelio meno čia nereikia, tik svarbu, kad visi namai, kurie bus pastatyti patektų iki vieno išimtinai fašistiniams valdininkams.

Vokiškieji valstiečiai taip pat gali papasakoti, kaip jiems buvo pažadėta žemė ir kaip jie dabar kankinasi su dviem ar trimis hektarais, kada Goeringai, Koburgai ir kiti tituluoti ir netituluoti Vokietijos dvarininkai turi jos dešimtis tūkstančių. O mes patys? Argi lietuvis negali papasakoti apie badą, plėšimus, smurtą ir skurdą, kurį jau dabar atnešė jiems „naujoji tvarka“?

Tikrovė negailestingai plėšia kaukę visiems Hitlerio pažadams. Faktai negailestingai tvirtina, kad visi Hitlerio pažadai visuomet buvo tik melas ir apgaulė.

Kas patikės tautų budeliui Hitleriui, kad jis pagaliau pakeitė savo prigimtį ir pradės kurti laimingą gyvenimą tautoms, kurias jis ligi šiol tik naikino, tas ne tik lengvatikiškas kvailys, bet taip pat pasiduoda mirtinam pavojui užmokėti savo gyvybę už patiklumą budeliui, kuris apsimetė šventuoliu.

FAŠISTAI LIETUVOS KAIME

LIUDAS GIRA

I.

Tai gražiai žaliavo
žalioji veja!
Ištrypta, pageltus
šiandien ji, deja.

Dar gražiau dabinos
Sesulė jauna.
Šiandien po kimsynus
Braido purvina.

Čiulbėjo ulbėjo
Paukšteliai sode.
Šiandien jų nė balso
Ten nebegirdėt.

Smagios zvimbė bitės
Obelies šakos.
Kitimet jos veltui
Tos obels ieškos.

Dar smagiau dūzdėjo
Staklės sesių mūs.
Šiandien toj palangėj,
Kaip kape, ramu...

Tai skaisčiai žydėjo
Sode radasta!
Su šaknim ji šiandien
Guli išrauta.

Dar puikiau švytavo
Mergina skaisti.
Vakar pakarta ji
Giliame raiste...

II.

Kas išmindė veją
žaliąją tą, kas?
Mylima sesulė
Laužo ko rankas?

Išmalė, išmaigė
Priešo tankai ją,
O pravirkdė sesę
Budelių gauja.

Paukštelius išvaikė
Dūmai ir ugnis.
Klėtyje smogikai
Dūksta naktimis.

Išmarintos bitės
Tyli avily.
Į išlaužtą sodą
Vartai atkili.

Kas stakles bedūzgins?
Išvogti linai!
Užmerkto audėjos
Akys amžinai...

Radastas išvartė
Su šaknim visom.
Seserį pasmaugė
Jos pačios kasom...

Šitokia mūs kaime
Nū "tvarka nauja!"
Šitaip ten fašistų
Siunta šunauja!

III.

Kas suželdins vėlei
žalią veją mūs?
Kas įves klajūnę
Į tėvų namus?

Darželius aptvers kas
Vėl apsės gėlēm?
Prisodins berželių
Vėl kas pakelēm?

Obelių kas soduos
Prisodins daigus?
Kam mūs sesių juokas
Vėl skambės smagus?

Ašarose sesė,
Tėviškė varguos!
Kas išlaisvins šalį?
Sesė kas paguos?...

IV.

Kareivėliai mūsų
Ir vadai tie jų,
Tie, kur davė liaudžiai
Priesaiką krauju!

Kur sugniuždins priesą,
Fašistus sumuž;
Kur raudoną žvaigždę
Nešas į namus.

Tie, kurie fašistą
Iš šalies išvys;
Tie kur bus rytoj mum
Dar labiau savi!

Tie, kurie mūs garbę,
Garbę Lietuvos,
Mušdami fašistą,
Amžiam atkovos!

Jie suželdins vėlei
žalią veją mūs,
Jie įves klajūnę
Į tėvų namus.

Darželius aptvers jie
Vėl apsės gėlēm,
Prisodins berželių
Vėl mum pakelēm.

Obelių ir kriausių
Prisodins daigus;—
Jiems mergaičių juokas
Vėl skambės smagus!

Jie bus tasai lauktas
Klėtyse svety,
Jie pirmieji—džiaugsmą
Sesių pamatys.

Savo mergužėlę
Nuramins, paguos!
Išvaduos tėvynę,
Skęstančią varguos!

TRUMPI BRUOŽAI APIE TEATRĄ

STASYS JASILIONIS

1. Teatro Esmė

Teatras yra viena meno šakų. O visas menas, anot graikų ir romėnų, turi tikslą sukelti žmogaus sieloj tokius vaidinius, kurie nuneštų jį aukščiau esamos tikrybės.

Teatras iš vardo yra viena meno šaka, bet jis riša savyje ir kitas šakas. Tuo būdu, jis turi itin svarbios reikšmės.

Gėtė pastebėjo, jog mes teatre randame ir poezijos ir tapybos, dainų, muzikos ir artistų gabumų. O kai visos tos meno šakos veikia bendrai į žmogų visą vakarą, žmogus pasijunta, kad kitos palyginamos šventenybės vargiai bebūtų įmanoma sukurti. Įdomūs scenos veiksmas patraukia žmogaus dėmesį, pagamina jam sparnus, ir jis dvasiniai nuskrenda į kitą pasaulį.

Teatre yra šokis, ritmingi žmogaus kūno judėsi, harmoningas tų judėsių liejimasis į vaizdą.

Menininkas kurdamas vaizdą, visą pirmą apibrėžia jo formą, o paskui į formą lieja turinį. Jis savo fantazijoje mato visa tai, ką vėliau teatro žiūrėtojas turi pergyventi, atjausti. O kadangi teatro vaizdas yra duodamas ne vieno asmens, gi žiūrėjimas būna gana plačios visuomenės, tai jis ir yra rokuojamas visuomenės kūryba.

Kalbos supratimas klausytojui daug reiškia, bet matymas judėsių—dar daugiau. Ne veltui žmogus, prisžiūrėjęs tai į vieną, tai į kitą įvykį, stengiasi ir pats visa tai ritmiškai, atatinkamais veido bruožais atvaizduoti. Juk teatras—tai gyvenimas.

“Teatras pasiekia savo aukščiausį laipsnį tik tada, kai jam padeda kitos meno šakos; pats teatras, būdamas savarankiškas, visai nepriklauso kitų meno rūšių: jis turi savo uždavinius, savo dėsnius, savo istoriją, kuri tokia pat senumo, kaip ir pats menas,” sako teatro įvertintojas Ga. (*“Kultūros”* No. 9-10, 1927 m.) *“Atsiminkime tiksliai, kad drama gali būti ir be žodžių, ir be garsų, ir be scenos ir be kostiumų—ji gali būti tiksliai kompleksas ritmingų judėsių žmogaus kūno. Bet kodėl nepasinaudoti kitų meno rūšių dalykais, jei teatras, kaip menas, buvo visų laikų kultūros žmogaus gyvenimo reikšėjimas. Taigi drama, naudodamasi poezija, muzika, tapyba, skulptūra ir kit., turi pabotį jų reikšmės, tik negali kėsintis pavergti jų pagrinduose.”*

2. Teatro Sąvoka

Kaip gi dabar apspręsti teatro sąvoką? Ar jo sąvoka bus: pasilinksinimo įstaiga, sensacijų sandėlis, propagandos ar pašaipos tribūna?

Į teatrą daug kas iš žymių žmonių žiūrėjo skeptiškai, bet daug ir gana įvertinančiai. Jauanas poetas Baironas pirmą kartą nuėjęs teatran, jautėsi pergyvenęs visas herojaus nelaimes ir linksmybes. *“Visi pirmą kartą pagauti teatro išpučiais, giliai įleidžia šaknis į žmogaus sielą ir net nukreipia kartais žmogaus gyvenimą tam tikron vagon.”*

Gėtės manymu, “kilni ir galinga dramos rašytojo mintis gali pasiekti to, jog veikalo dvasia gali tapti plačios visuomenės dvasia.”

Napoleonui labai patiko Korneliaus veikalai. Jis sakė duotų karališkus turtus, jei Kornelius gyventų jo laikais, nes Korneliaus tragedijos ugdydavę gyvenimui karžygius.

Teatras turėjo savo kilimo ir puolimo periodus. Paskutiniaus laikais “teatro perdirbimą atliko miesto buržuazija, kuri pavertė šią meno šaką tarsi tribūna, kur galima būtų sakyti doro vės pamokslai, skaityti istorijos, gamtos, mandagumo paskaitas.”

Naturalistinis teatras turi iškelti aiškstėn mažiausius smulkmenų tikrumas. Turi būt parodyta visa tai, kas yra tikrame gyvenime: krosnys, stalai, kėdės arba, anot Sruogos, pristatyta užtektai pamazgų, prikarstyta kelnų, trinaryčių, lietuviškų juostų, audekų. Bet... tai bus panašus tik negyvai fotografijai. Jei vaduoties naturalistinio teatro apsklembimų, tai jis net “neverčia artistų mankštinti savo kūno judėsių atžvilgiu, nemoko plastikos, mimikos; jis nemoka stilizuoti ir sintezuoti veikalo, o jei ką atlieka, tai tik grimo dėka.”

Ne viskas tačiau ir galima žiūrėtojų parodyti. Jei žiūrėtojo fantazija galima surišti, subendrinti su veikalu, ir tai jau gerai, nes jo fantazija “įgauna darbo” ir paskui pati kuria. *“Poezijos, skulptūros ir kiti meno kūriniai turi daugelį giliausios paslapties dalykų, ir dailininkas tik dalį tų paslapčių pasako, kiti reikia pačiam žiūrėtojų išpėti... Ar galėtų be to būti įvairios paveiklų parodos, jei ne fantazijos objektą žmonės turėtų galvoj. Galima daug ko nepasakyti, fantazija pati spragas išlygins.”*

Daugelis mano, kad teatras yra tik "gyvenimo papuošalas," savotiška prabanga, prašmatnybė. Bet jis yra įvertintas ir kitaip. Vincas Krėvė, sakoma, ne sykį savo paskaitose pabrėžė, kad meno kūriniai geriau negu filosofiniai veikalai išdirba žmogaus pažinimą, išlaisvina jo esatinį skonį. O teatras juk neišskiriamas iš meno veikalo.

Jei pasakyti, kad teatras turi auklėjamos reikšmės, tai kartu reiktų žvilgtelti ir į tai, kas gi yra auklėjimas, kokią reikšmę jis turi.

Auklėjimas "tai pagrindinis organizavimo darbas, įvedęs naujus narius visuomenėn... žmogus išdirbamas ir prirengiamas taip, kad taptų tinkamu gyvu nariu visuomenės sistemos ryšių, kad užimtų savo vietą ir atliktų savo darbą bendrame socialiniame procese. Auklėjimas organizuoja žmonių telkinį tokiu pat būdu, kaip mokymas rikiuotės, disciplinos ir kitų karo mokslų, organizuoja armiją," sako F. Rogūza ("Kultūros" No. 4, 1927 m.).

Taigi, teatras plačiu apėmiu vaizduoja gyvenimą. Pagal kūrėjo norą ir vaidylų veiksmus, jis gali patarnauti kilnių tikslų pasiekimui.

3. Viduramžių Teatras

Žvelgiant žinias apie senovės teatrą, randame jo kilimo ir puolimo periodus. Senovės graikams teatras buvo valstybės įstaiga, o aktoriai buvo laikomi kaip ir aukščiausios valstybės valdininkai. Žmonės labai domėjosi tragedija.

Naujieji scenos kūriniai buvo aukštai kainuojami. Pasizymėjęs scenos kūrinių autorius buvo labiau gerbiamas, negu aukštai pasizymėjęs generolas, grįžtas laimėjęs karą.

Romėnai teatrą laikė taip lygiai reikalingu, kaip ir kasdieninę duoną. Jie ir posakį turėjo: "panem et circenses!" (duonos ir žaislų!).

Chinuose buvo paprotys prieš kiekvienus iškilmingus pietus siūlyti svečiams išsirinkti iš 50 pusių vieną vaidinimui.

Indijoj būdavo vaidinami ilgi veikalai, kurie tęsdavosi po 4 ir 7 dienas. Vaidinimo vietos sutalpindavo tūkstančius žmonių. O kad neatsitrauktų nuo vaidinimo žiūrėjimo, žmonės ten pat įsitaisydavo vietas ir pamiegoti.

Atėjusi į gyvenimą krikščionybė—teatrą pasmerkė. Viduramžių palikimas teatrui yra labai menkas. Graikų ir romėnų teatras tapo pamirštas. Į teatrą pradėta žiūrėti net kaip į nuodėmę. Gyvenęs antrame šimtmetyje rašytojas Terulianas sakė apie teatrą:

"Ar gali teisusis Dievas, kuris neapkenčia visokio melo, priimti į savo karalių tuos, kurie

bjauriai darto savo veidą, plaukus, kurie keičia savo amžių ir lytį, kurie melagingai dūsauja ir juokiasi, pyksta ir myli."

Tai šitokios pažiūros skelbta apie teatrą. Artistų, reiškia, Dievas negalys priimti į savo karaliją, nes jie yra žmonių prigimties darytojai. Dėka tokios pažiūros į teatrą, viduramžiai nepalikė mums nei teatro veikalo.

Vėliau, pažiūros į teatrą pradėjo kisti. Anot posakio: "pats teatralinis žmonių instinktas gimdo teatrą." Ir kaip tu čia jį užgniausi?

O kad teatro nebuvo galima užgniauti, tai ano laiko dvasininkai sumanė panaudoti teatrą savo idėjoms skleisti. O sąlygos tam žingsniui buvo labai geros. Tada tikybinės apeigos dar neturėjo tokių nustatytų dėsnių ir taisyklių, kokios tapo įgyvendintos vėliau. Tada buvo leistini visokie nukrypimai, bile tik Dievui ant garbės.

Norint giliau paveikti į tikinčiųjų fantaziją, reikėjo griebtis dramatinio priemonių. Tos priemonės panaudotos žymiausioms šventėms—Velykoms ir Kalėdoms. Kai kas gal dar prisimena ir Lietuvos bažnyčiose įvykius, kai per Vėlykas prie Kristaus grabo stovėdavo tam tikrais rūbais pasirengę sargai, vaidinę senovės žydų sargybą; kitur net būdavo daromi dirbtiniai žaibai, griausmas.

Pradžioj tokius religinius vaidinimus atlikdavo kunigai lotynų kalba, o vėliau įėjo ir pasauliniai asmenys, tautinė kalba, pagerintomis dedekoracijomis. Tikybinis vaidinimas išplitęs, nebetilpo vien bažnyčioje, o nuėjo į didesnes patalpas, parankesnes ir vaidinimui ir publikai. Ir taip viduramžiai pagimdė visokių misterijų ir moralitetų, bet, žinoma, žymiai atitrauktų nuo gyvenimo, labai menkos vertės.

Misterijų turinys—griežtai tikybinis; pamokslai. Dramatinės kovos—maža; daugiausia dialogai, religinės giesmės, himnai; siužetai daugiausia iš švento rašto: Adomo ir Ievos nuopuolimas, Kaino ir Abelio tragedija, pasaulio kūrimas, Kristaus kančios, dangiška laimė ir pragarinės kančios.

Atėjusi Renesanso Gdynė—vėl prikėlė tikrąjį teatrą. Ir ne tik prikėlė, bet žymiai patobulino, papuošė. Anot Karolio Markso, jeigu graikai sukūrė stebėtiną menišką grožį ant pečių vargūnų žmonių ir vergų, tai nauji gyvenimo kūrėjai—sukurs dar kilnesnį meną, bet jau pagalba garo, elektros, ir ant pečių plieninių vergų, t. y. mašinų.

Ir visa tai eina gyveniman.

MAIRONIS PRIEŠ VOKIŠKUS GROBIKUS

DOC. K. KORSAKAS.

Ilgamžė lietuvių tautos kova prieš vokiškuosius grobikus, kurie jau nuo seniausių laikų ligi šiol nesiliauna terioję Lietuvą, rado ryškų atspindį daugelio lietuvių rašytojų kūryboje. Rūšią neapykantą ir pagiežą, kurią per amžius jautė savo širdyje lietuvių liaudis vokiškiems grobikams, stipriai išreiškė ir žymiausias lietuvių tautinio atgimimo poetas Maironis visoje eilėje savo kūrinių. Šiandien, kai Lietuvos liaudį vėl žvėriškai kankina ir žudo hitlerinės gajos, daugelis prieš vokiškuosius grobikus nukreiptų Maironio poezijos posmų skamba kaip naujas kaltinimas ir uždegantis kvietimas į žutbūtinę kovą.

Jau tautinio pavergimo metu lietuvių liaudis plačiai dainavo Maironio dainą "Milžinų Kapai," kurioje poetas, vaizduodamas kryžiuočių riterių plėšikišką žygį į Lietuvą ir parodydamas, kaip didvyriškai senovės lietuviai mušė vokiškuosius grobikus, žadino lietuvių tautinę sąmonę. Su nepaprastu, šiurpą sukeliančiu aktualumu vėl nuskambėjo karo pradžioje per visą Tarybų Lietuvą tos Maironio dainos žodžiai:

Nuo Prūsų šalies,
Kaip sparnai debesies,
Padangėmis raitosi dūmai.
Tai gaisro ugnis
Šviečia dienas naktis:
Liepsnoja ir girios ir rūmai.
Kryžiuočių seniai
Suvadinti svečiai
Į vaišes per Lietuvą traukia.
Ištroškę garbės,
Kai aušra patekės
Išvyis, ko visai nebelaikia.

Ir kaip senovėje grobuonys riteriai, taip dabar plėšikiškos hitlerininkų gajos ėmė terioti Lietuvos šalį. Degė klatingo priešo bombarduojami miestai, ir griuvėsius ir pelenus virto lietuvių liaudies sunkiu darbu sukurtos vertybės. Vėl pasigirdo žudomų nekaltų žmonių, moterų ir vaikų siaubingas, širdį veriąs šauksmas, kaip toje Maironio dainoje:

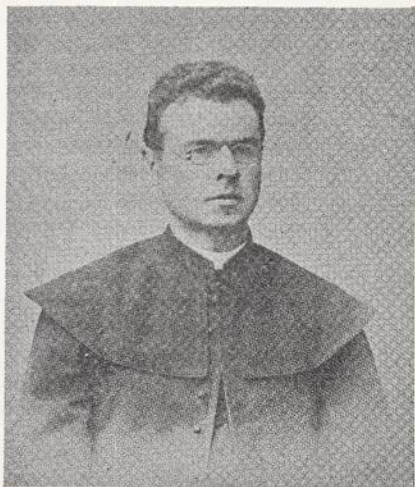
Tarp tyrų plačių
Ne staigimas žvėrių;
Oi ne! tai našlaitės lietuvės:

Ar verkia sūnaus,
Ar bernužio brangaus,
Kuris jau nebegins, gal pražuves.

Ir kaip kad senovėje—

Lietuviai barzdočiai dūmojo,
Galando kirvius,
Kalavijas aštrius
Ir juodbėrį žirgą balnojo,—

kad jotų į kovą prieš įsiveržusius vokiškuosius grobikus, taip ir šiandien lietuviai vėl ėmė rink-

PREL. J. MACIULEVIČIUS-MAIRONIS

tis į gausius partizanų būrius ir be pasigailėjimo naikinti hitlerininkų gajas, ginti savo laisvę, turtą ir garbę. Senovės lietuvių didvyriškos kovos prieš kryžiuočius, tuos, anot Karolio Markso, "šunis riterius," didingosios pergalės ties Žalgiriu dvasia įkvėpia dabarties lietuvių kovotojams—partizanams nesulaužomą pasiryžimą kuo greičiausiai laiku išvaduoti savo mylimą šalį iš vokiškųjų okupantų vergovės. Ir kaip skatinąs į ryžtingą kovą pavyzdys šiandien Maironio dainoje atrodo šis žilos senovės vaizdas:

Lietuvių pulkai,
Kaip apsakė žvalgai,
Ties Kaunu per Nemuną plaukia.
Po kaimu šauklys
(Jo putotas arklys)
Į kovą lietuvninkus šaukia.

O susitelkę į pulkus, senovės lietuviai puikiai mokėjo naikinti vokiškuosius grobikus—naikinti taikliai, triuškinančiai, be pasigailėjimo. Tamsiose, giliose senovės Lietuvos giriose kiekviena tankmė, kiekvienas takas grūmojo įsiveržusiems grobikams riteriams staigia ir netikėta mirtimi, kaip tai puikiai parodo savo dainoje Maironis:

Sutrinko miškai,
Lyg Perkūnas aukštai,
Ir štai netikėtai lietuviai,
Tarytum ugnis,
Kad ant stogo sušvis,
Apsupo kryžiuočius užgriuvę.

Ir buvo mūšis!...
Apsiniaukus naktis
Jį dienai parodyt bijojo!
Tik kūnų šimtai,
Sugulditi aukštai,
Ilgai ant tos vietos dribsojo.

Taip, kalnais lavonų ir visišku sutriuškinimu baigdavosi senovės vokiškųjų grobikų įsiveržimai į Lietuvą. Ne kitaip baigsis ir dabartinis hitlerininkų gaujų plėšikiškas žygis į mūsų tarybinę šalį.

Ir kaip toje Maironio dainoje tik klaikęs šiurpiomis legendomis minimi kapai težymi, kur kadaise rado sau negarbingą galą vokiečių riteriai, taip jau neužlgo tik gausūs kapinynai terodys tą kelią, kuriuo šiandien eina grobuoniškos, viską plėšiančios ir naikinančios hitlerininkų gaujos.

Populiarioji Maironio daina, nors vokiečių ir uždrausta dainuoti, šiandien su dviguba jėga skamba pavergtoje Lietuvoje, žadindama lietuvių liaudies pasiryžimą galutiniam atsiskaitymui, kurio valanda kaskart vis labiau artėja.

Kitoje savo ne mažiau populiarioje dainoje apie senovės lietuvių kovas su vokiečių riteriais, Maironis apdainuoja, kaip lietuviai ruošiasi atremti kryžiuočių užpuolimą:

Eina garsas nuo pat Vilniaus! Žirga reiks balnoti,
Daug kryžiuočių nuo Malburgo rengias mus te-
Pasilik sesute, sveika! Nuramink širdelę! [rioti.
Gal sugrįšiu nepražuvęs į tėvų šalę.

Senovės lietuviai mokėjo mušti grobūnis vokiečių riterius netik Lietuvos žemėse, bet taip

pat dažnai ir patys įsiverždavo į kryžiuočių ordeno valdomas sritis, pasiekdavo pačią Prūsijos gilumą, atsakydami smūgiais į smūgius, užpuolimais į užpuolimus. Maironio dainoje brolis sako savo seseriai:

Daugel turto pas kryžiuočius nuo senos gadynės.
Aukso žiba miestų bonios, šilko pilnos skrynios.
Aš parnešiu sau iš Prūsų plieno kardą kieta,
Tau, sesyte, šilko skarą, diržą aukso lieta.

Tokių būdu senovės lietuviai grąžindavosi sau kryžiuočių išplėstus turtus ir skaudžiai atsilygindavo plėšikams riteriams už visas patirtąsias skriaudas.

Neišvengs teisingo atsilgynimo ir dabartiniai senovės kryžiuočių pėdomis einą hitleriškieji banditai. Visa kas jų dabar Tarybų Lietuvoje ir kitose tarybinėse respublikose išplėsiama, pagrobama, bus susigrąžinta ligi paskutinės adatos, ligi paskutinio šiaudelio. Pasigrobtuoju aukso nespindės Vokietijos "miestų bonios"—tegu vokiškieji grobikai to nesitiki. Iš jos bus pareikalauta smulkmeniško atsiskaitymo už viską—už tūkstančius nekaltai nužudytų, už motinų ašaras, už moterų gėdą, už vaikų mirtį, už begalinius barbariškus sunaikinimus ir grobimus.

Maironiui teko išgyventi visą pirmąjį imperialistinį karą ir žiauriąją vokiečių okupaciją Lietuvoje. Savo eilėraštyje "Nevėžis per Karą" poetas parodo su koku siaubu ir neapykanta sutiko tada lietuvių liaudies įsiveržiančią kaizerio armiją į Lietuvos šalį. Lietuvų tautos, gerai pažinusios savo praeitįje vokiškųjų grobikų žiaurumą, veidas aptemo baime ir liūdesiu, kaip to Nevėžio sriaunieji vandenys:

Juodo Nevėžio vilnys sukilo,
Tamsios banguoja rūšiai:
Štai nuo Dubysos trenkasmas prabilo,
Griaudamas eina plačiai.

Besiveržianti tada į Lietuvą imperialistinė vokiečių armija, beveik tokia pat grobuoniška ir nuožmi, kaip ir dabartinės Hitlerio gaujos, kiekvienam lietuviui priminė kruviniuosius senovės kryžiuočių pulkus:

Žalgirio smarkūs eina atbudę
Nuozmių kryžiuočių pulkai.
Mūsų prabočius amžiais bežudę,
Kraujo prigėrę vilkai.

Eina germanai nuo Magdeburgo,
Eina nuo Reino vagos,
Nuo Regensburgo, Mainco, Augsburgio
Plaukia banga už bangos.

Kaizeris veda, viešpats Berlyno,
Kerštui teutonus visus:
Ko neišplėšė, tą sunaikino,
Kaip audra žygis baisus.

Ir iš tikrųjų, vokiečių imperialistų užimtoje Lietuvoje prasidėjo tokia baisi, nežmoniška ir atmokėjimo šaukianti ketverių metų trukusi okupacinė vergija, kad, anot poeto,

...nei prabočiai ta nepažino,
Ko susilaukė vaikai.

Su skausmu apdainuodamas to meto lietuvių tautos begalines kančias okupantų vokiečių vergijoje, pats gerai matęs ir patyręs visus vokiškųjų imperialistų įvestosios tada Lietuvoje žvėriškos tvarkos žiaurumus—Maironis vaizdingai nusakė pavergtosios savo tėvynės būklę, pavadindamas vokiečius lietuvių liaudies tautosakoje jiems duotu vardu—velnius!

Juodo Nevėžio vilnys nutilo;
Tiek dar nematė velnių;
Ir nusiminus upė pagilo:
Ašaras neša žmonių...

Iš tikrųjų, net nesigriebiant poetinio perdėjimo, nuo žmonių ašarų ir kraujo, išlietų vokiškiems imperialistams bežudant lietuvių liaudį per ketverius siaubingos okupacijos metus, tikrai galėjo pagilti Lietuvos upės.

Tačiau jau tada, kai vokiškojo imperializmo militarinė galybė atrodė tokia nepajudinama ir neįveikiama, kai ji savo visu nepakeliamu sunkumu laikė prislėgusi nuteriotą Lietuvos šalį, Maironis su aiškiu įsitikinimu dainavo:

Laikas ir tuos karo galiūnus
Kaip parėjūnus nušluos.
Vien tik ištverę Lietuvos sūnūs
Augs ir tvirtės reikaluos.

Ir šitie poeto žodžiai išsipildė greičiau, negu tada buvo galima tikėtis. Kaizerinio imperializmo galybė supliuško taip pat staigiai, kaip staigiai ji karo pradžioje buvo išsipūtusi. Jau atvirai projektavusius amžiams tvirtai įsikurti Lietuvoje vokiškuosius okupantus, kurie kaizerinei Vokietijai pralaimėjus karą, galvotrukčiais turėjo bėgti į savo "Vaterlandą," išsivadavę lietuviai palydėjo taikliais šūviais, tvirtais durtuvų smūgiais ar net paprasto vėzdo tvojimu į banditišką pakaušį.

Ne kitoks likimas jau artimiausioje ateityje ištiks ir hitleriškuosius grobikus, taip pat su cinišku atvirumu projektuojančius visai išnai-

kinti lietuvių tautą. Kiekvienas lietuvis patriotas, kovojęs už savo šalies išlaisvinimą iš hitlerininkų vergijos, neabejodamas tuo tiki, ir žymiojo lietuvių tautinio poeto žodžiai, jau kartą taip tiksliai išsipildę, lietuvių liaudžiai šiandien vėl skamba kaip šviesus artimiausios ateities pranašavimas.

IŠMATAVO ŽVAIGŽDŽIŲ DIDUMĄ

Dr. Philip C. Keenan, iš Yerkes Observatorijos rašo apie didumą trylikos žvaigždžių-milžinų. Tos žvaigždės tokios didelės, kad jos yra už saulę didesnės nuo 500 iki 2,000 sykių! Mažiausios tų žvaigždžių yra Betelgeuse ir Antares. Jeigu per vieną jų perdurtum špilka, kurios galai galėtų matytis, tai tokia špilka turėtų būti 46,500,000,000 mylių ilgio! O pati didžiausia žvaigždė, kuri vadinama "VV Cephei," skersai turi 186,000,000,000 mylių!

Mes Einame

(Kario posmai)

Jei vakar dainavom vien meilę, romansą,
Tai šiandien—erškečių kelius.
Krūtinės gaisrai jau įkaite—ir priešą
Mes plieksim kur tik jis paklius.

Meilutės palieka ne liūdesiui austi,
Ne ašaras lieti, oi, ne!—
Jos apsaugą ruošia ir miestui ir kaimui,
Džiaugsmų jos nelaukia sapne!

Šiandieną ant kelio dairytis netenka,
Vienos mes minties vedini:
Mes brangiąją laisvę arginti išeinam,—
Težūna priešai kruvini!

Dainavome meilę, dainavom romansą,
Dabar gi—daina jau kita.
Pasaulį retėžiais kas nori apkalti,
Lemtis tam tebus prakeikta!

Mes einam fašizmui dantis išdaužyti,
Mes esame laisvės sargai!
O žemėje priešo kas kiša jam koją,
Tie brangūs mūs broliai, draugai!

Suvienytom Tautom kai auš naujas rytas,
Daina tad nauja suskambės!
Mumis mergužėlės ateis pasitikti,
Ir meilės žiedai vėl žydės!

1942.

Stasys Jasilonis.

KULTŪRINIS GYVENIMAS IR KARAS

V. BOVINAS

Gyvename nuožmiausio, brutališkiausio ir didžiausio naikinimo karą. Šis karas pasižymi istorijai nežinomam žvėriškumui, kultūros, žmonių ir tautų naikinimu. Tačiau šis karas pasižymi taipgi žmonių ir tautų vienijimu, jų kultūros ir meno suartėjimu. Žodžiu, šis karas daro pagrandą ne tik karinei, bet ir pokarinei žmonių ir tautų kultūrai, jų santaikai.

Šis karas yra mirtina kova prieš nacizmą. Demokratią, toleranciją pažvalgų ir įsitikinimų, taikesnės ir šviesesnės ateities darbo liaudžiai,—tai šios kovos tikslas. Už tai kovoja Jungtinės Tautos. Šis karas veikia įtakingai į pažiūras didžiulių šalių, kaip kad Anglija ir Amerika, link Sovietų Sąjungos valdžios, jos kultūros ir tvarkos. Į Sovietų Sąjungą buvo žiūrėta senu įpročiu, kuomet Rusijos liaudis buvo carų valdoma. Didžioji spauda, reakciniai elementai, visoki pabėgėliai buvo nustelbę tos naujos šalies statybą, meną, kultūrą.

Kova prieš aršiausią pasaulio siaubūną, prieš rudąjį bestiją, vienija tautas Europoj ir jų išeiivius Amerikoje. Prisimena dabar, kaip slavų tautos suvienytom jėgom mušė teutonus Grunvalde prieš penkis šimtus metų. Mes žiūrime su didele atyda Sovietų filmą „Aleksandr Nevski,“—tai kovos prieš anų laikų teutonų nacizmą.

Ugnyje šio karo ir vėl jungiasi kovai slavų tautos—rusai, ukrainai, lenkai, slavokai, čekai, bulgarai, serbai ir kitos tautos. Lietuviai, latviai, estai taip pat yra dalimi Jungtinių Tautų, kurios kovoja prieš Hitlerio gaujas. Dabar jau aišku visiems, kad ne Sovietų Sąjunga, ne komunizmas grėsia pasaulio civilizacijai, kultūrai, bet Vokietijos nacizmas. To nemato tik užkietėję fašistai—tik Hitlerio propaganda maitinamos žiurkės dabar čypia prieš Sovietų Sąjungą ir visas Jungtines Tautas. Tų žiurkių yra ir tarp lietuvių, bet jos ilgainiui bus sunaikintos, kuomet fašizmo laivas bus nuskandintas.

Kultūrinio Gyvenimo Ateitis

Nereikia manyti, kad šitie kultūriniai ir politiniai pradai, kurie dabar mezgasi tarpe Amerikos Jungtinių Valstijų, Anglijos ir slavų tautų, ypatingai Sovietų Sąjungos, yra tik karinis dalykas. Ne. Dabar jau galima numatyti, jog

kultūrinis ir politinis bendradarbiavimas po karui pasidarys dar tvirtesnis. Tarpe Sovietų Sąjungos, Anglijos, Amerikos ir kitų demokratinųjų šalių, bendrai kovojančių prieš fašizmą, santykiai pasidarys tvirtesni. Naciškai propagandai ateis galas. Sovietų Sąjungos socialistinė sistema nėra užtvaru bendradarbiavimui su Amerika, Anglija ir kitomis tautomis, kurių politinė ir ekonominė santvarka yra ir pasiilks skirtinga. Vidujinius reikalus kiekviena šalis gali tvarkyti taip, kaip jos žmonės norės.

Lietuvių tautos ateities tvarkos klausimas buvo išrištas 1940 metais. Jį išrišo Lietuvos žmonės. Sunaikinus Hitlerio gaujas, kada Jungtinių Tautų pergalė ateis, negalima nei tikėtis, kad Lietuvoje pasiliks Hitlerio likučiai—jie bus išvyti. Lietuvos kariai didvyriškai kovoja prieš nacių gaujas. Jie bus pirmutiniai Lietuvos vauduotojai iš fašizmo neprietelių.

Sovietų Menas - Kultūra Amerikoje

Kultūrinis, meniškas ir ekonominis bendradarbiavimas nugalės visus tuos liežuvius, kurie iki šiol melus kalbėjo ir dar tebekalba. Sovietų šalis turi daug ką duoti kultūrinio-meninio Amerikai, kaip kad Amerika gali daug duoti Sovietų Sąjungai. Gadynė, kuomet Hollywoodas davė „Ninotėkas,“ „Comrades X“ jau praėjo. Dabar jau nauja gadynė. Hollywoodo žmonės kitaip kalba. „New York Timese“ Robert Joseph rašo, jog Hollywoodo filmos gaminama apie Charkovą, Leningradą, Sevastopolį. Davies'o knyga „Mission to Moscow“ filmuojama. Sovietų filmą „The Girl From Leningrad“ perdirbama ir bus plačiai rodoma Amerikoje. Net MGM, kuri pirmiausia gamino satiriską filmą prieš Sovietų Sąjungą, dabar gamina „Scorch Earth,“ „Songs of the Red Army.“ Columbia gamina filmą „Caviar for the General.“ Šio kūrinio direktorius B. P. Schulberg mano perduoti teisingai Sovietų gyvenimą šioje filmoje. Jis sako: „Jei mes norime parodyti, kad Rusijos žmonės kovojo už palaikymą savo gyvenimo, tai mes bent turime publikai parodyti teisingai kokią gyvenimą jie mato vertu apsaugoti.“ Ir Greta Garbo vaidins šioj filmoj.

Taip pat ruošiamą filmuoti Leo Tolstojaus veikalas „Karas ir Taika.“ Plačiai bus rodoma Sovietų gaminta filmas „Rout of the Nazis“—tai mūsų prieš Maskvos. Fox kompanija paskelbė savo programoj „Russian Marines.“ Šiame veikale manoma naudoti Rimsky-Korsakovo muzika. Paramount ruošia gaminti „In the Rear of the Enemy“—ir ji Sovietų turinio filmas. Goldwyn gamina „They Got Me Covered“—vaizdas šiai filmai imtas iš Maskvos viešbučio.

Kaip matome, tai plati pradžia jau padaryta filmų srityje. Filmos Amerikoje yra pajėgus dvasinis įrankis. Jis mato, klauso milijonai žmonių. Filmos padeda išryškinti ir nustatyti žmonių nuotaiką.

Rusų, Slavų Rašytojai, Muzikai

Rusų tauta pasauliui daug davė pirmiausia, ji duoda ir dabar. Dmitri Šostakovičius, Sovietų Sąjungos sūnus, su savo 7-ta Simfonija, kurią Arturas Toskanini perdavė amerikiečiams, šiuo tragišku momentu yra žymiausios reikšmės kūriny pasaulyje. Tai pripažino veik vienbalsiai plačioji Amerikos spauda. Be Šostakovičiaus geniališko kūrinių, visa eilė Sovietinių muzikos kūrinių duodama šios šalies koncertuose.

Sovietų sistema nenaikina praeities kultūros, meno, muzikos. Dostojevskis, Turgienevas, Tolstojus, Gorkis yra pasauliniai rašytojai ir dramaturgai. Stanislavskis padarė vaidybą moksliniu reiškiniu. Stanislavskio vaidybos sistema gerai yra išstudijavęs kiekvienas žymesnis Amerikos režisierius. Kuomet teatro srityje Vokietija davė mechaniskus, dirbtinius charakterius, tai rusų, slavų tauta davė tikrai gyvus, žmoniškumo jausmo pilnus charakterius. Pavlovą, balletą pasauliui davė taip pat rusų tauta.

Muzikoj rusai nebuvo tik kopijuotojai ir praeityje. Operos, simfonijos rusuose pradėjo kurtis kiek vėliau, negu Vakarų Europoj, bet jie prisidėjo prie jos tobulinimo.

Dmitri Šostakovičius, kuris šiuo metu yra pripažintas ne tik Sovietų Sąjungos, bet pasaulio žymiausiu kompozitorium, rašo „New York Times“ apie slavų-rusų aštuonioliktą-devynioliktą šimtmečių kompozitorius. Jis sekamai jų rolę įvertina Europos kultūroj:

„Šopino (Chopin) įtaką piano muzikoj yra bendrai žinoma. Iki šių dienų, veik po šimtmečio nuo Šopino mirties, vargu rasis kompozitorius, kuris neįsavytų stiprią įtaką Šopino muzikos.“ (Šopinas buvo lenkų tautos sūnus.) O „Mus-

sorgskio muzika vaidino žymią rolę francūzų impresionizmo formavimesi.“

Apie Rimski-Korsakovą Šostakovičius sako, jog šis rusų kompozitorius yra „vienas iš išradėjų moderniškio orkestrinio stiliaus.“ Rusų muzikas Čaikovskis ir šandien yra „gyvas.“ Jo kūrinius mes girdime veik visuose koncertuose Amerikoje.

„Kūriniuose Glinkos, Mussorgskio, Šopino, Smetano, Dvorako, Čaikovskio, Borodino, nepaisant kaip jie būtų komplikuoti ir išstobulinti, mes visuomet ir pirmiausia juose girdime balsus žmonių (liaudies), kurie davė gimtį šiam menui,—rašo Šostakovičius.

Dabartinė Rusija (Sovietų Sąjunga) gerbia, palaiko senų kultūrnešių, menininkų tradicijas. Sovietų valdžia jiems stato paminklus ir muziejus. Tuo pačiu ji auklėja naujus, jaunos menininkus—rašytojus, muzikus, artistus. Tačiau yra žmonių, kurie bando žeminti, paniekinti Sovietų tautą, jų žmones.

Sovietų žmonių kultūringumą, jų ištvermę, jų karzygiškumą ir patrijotizmą geriausia rodo šis karas prieš barbarišką nacių užpuolimą. Tad tos kalbos, tie plepalai apie rusų „nekultūringumą“ greitai pranyks. Jei rusų tauta pati pirmutinė pasaulyje įsteigė ir vykina naują santvarką, tai tas reiškia, kad ji pažangi ir kultūriška tauta. Todėl mes drąsiai galime laukti naujų kultūrinių santykių tarpe Jungt. Valstijų ir Sovietų Sąjungos.

Neverksim Prie Kapo

(Julijui Janonijui)

Neverksim prie kapo, neverksim, nelaužysim rankų graudžiai. Gyvenimą gražų sutversim,—kurį tu tada dainavai.

Gyvenimą platų ir naują, ir laisvą, kaip vėjai laisvi, didingą ir skaisų, kaip saulė, kaip žvaigždė padangių šviesi.

Gyventi, laimėti ir tiesti plačiausius į laimę kelius—troškimas širdy susidėstė, ir jis įgyvendintas bus.

Neverksim prie kapo, neverksim, nelaužysim rankų graudžiai. Gyvenimą gražų sutversim, kurį tu tada dainavai.

1940.

A. Rūkas.

KĄ HITLERIZMAS NEŠA VALSTIEČIAMS

JONAS SIMKUS

Niekas daugiau už pavergtus mūsų valstiečius nežino ir niekas daugiau už juos nejaučia tų skausmų ir skriaudų, kurias jiems padarė ir daro hitleriniai galvažudžiai.

Pereitų metų birželio pabaigoje iš pasalų užpuolę Tarybų Sąjungą ir įsiveržę į mūsų Lietuvą, ištuštino mūsų pilnus sandėlius ir aruodus ir tuoj pat per mūsų tautos išdavikus ėmė šaukti, kad, girdi bolševikai viską išgabeno.

Mūsų brolių grūdus, gyvulius, bulves, mėsą ir riebalų atsargas išgabeno į Vokietiją, o užtai iš Vokietijos jiems atgabeno dėmėtąją šiltinę ir kitas ligas, atgabeno ištvirkusius papročius ir lytines ligas, atgabeno katorginius darbus, bizūnus ir koncentracijos lagerius. Štai kokie "mainai" įvyko tarp Lietuvos ramių valstiečių bei kitų darbo žmonių ir plėšikiškųjų hitlerinių fašistų.

Didis sunkumas prislėgė mūsų brolius Lietuvioje.

Bet vokiškieji grobikai, juos plėšdami ir skriausdami, nesakė visų pikčiausio savo sumanymo.

Jie plėšia ir grobia, bet kai kurie valstiečiai galvojo:

—Ech, sunku, baisiai sunku, bet vokiečiai neamžinai pas mus siaus. O žemės juk neišvežę į Vokietiją, kai kiaulių.

Bet jie pamiršo, kad hitlerinė Vokietija pilna fašistinių kiaulių, kurios užsimojusios atvažiuoti į Lietuvą, atimti iš mūsų brolių žemę, tapti ponais, o mūsų brolius paversti savo vergais.

Iš dešimčių tūkstančių naujakurių valstiečių buvo atimta žemė, nes, girdi, jie neteisėtai ją gavę. Taip teisindamiesi jie atėmė iš naujakurių karves ir arklius, kuriuos jiems buvo davusi tarybinė valdžia.

Bet to buvo mažai.

Hitlerinės kiauliųs reikia ne tik dalelės Lietuvos žemės, ne tik dalelės Lietuvos turtų. Jiems reikia visko. Ir jie pasiryžę tą viską pagrobti.

Hitlerininkai išdirbo Lietuvos kolonizacijos vokiečiai planą.

Pagal tą planą visą Lietuvą turi nutūpti hitlerininkų agentai, kuriems Lietuvoje bus duodama ne mažiau kaip po 125 ha žemės, o Lietuvos valstiečiai turės tapti jų kumečiais.

Jie įsteigė Lietuvoje vokiškų dvarponių draugiją, kurią pavadino "Draugija Ostlando žemės Valdyti." Toji plėšikų draugija dabar ir atiminėja iš mūsų valstiečių žemes, atiduodama jas atgabenamiems vokiečiams-kolonizatoriams.

Štai, brangūs broliai, ką hitleriniai plėšikai neša Lietuvos valstiečiams. Štai jų vadinamosios "naujos tvarkos" programa Lietuvos valstiečiams, ar jie turi tik 5 ha, ar jie turi ir 30 ha.

Reikia įsidėmėti, kad plėšimas, kurį hitlerininkai, bandydami švelninti, vadina "laikinomis rekvizicijomis," nėra laikinas vokiškų fašistų elgimosi su mūsų žmonėmis reiškinys. Jie plėšia dabar, karo metu, jie tikisi plėšti po karo, jeigu jiems pavyktų tą karą laimėti.

Jeigu jie dabar iš mūsų valstiečių reikalauja nuo kiekvienos vištos per metus po 50 kiaušinių, tai to pat jie reikalaus ir po karo, nes tai yra jų "naujosios tvarkos" programa.

Ir būtų baisus ir nenupešytas Lietuvos valstiečių toks likimas, jeigu taip įvyktų, kaip hitlerininkai planuoja.

Bet sena mūsų patarlė sako: kad kiaulių ragus įgytų—visus išbadytų.

Visa laimė, kad hitlerinei kiaulei reikia atsakyti nuo svajonių ragus įsigyti ir visą pasaulį valdyti, teks atsakyti nuo Lietuvos ir kitų mūsų Tarybų Sąjungos laikinai užgrobtų teritorijų ir pagaliau teks savo kiauliška galva atsakyti už visus tuos baidius nusikaltimus, kuriuos įvykdė mūsų žemėje.

Didvyriškoji Raudonoji Armija frontuose triuškiną hitleriškuosius grobikus. Ateis diena, kai fašistai bus išvaryti iš Lietuvos ir valstiečiai gaus savo žemę, kurią hitlerininkai iš jų atėmė ir atima. Jie vėl taps savo darbo vaisių tikraisiais šeimininkais.

KOVA SU "POISON IVY" IR OŽKOS

Labai pasunkės kova su ta pikta žole. Nebebus galima gauti chemikalo "sodium chlorate," kuriuo geriausia galima "poison ivy" išdegti, išnaikinti.

Tiktai ožka galėtų ateiti žmogui pagalbon. Ožka labai mėgsta tos žolės lapus, o jai tie nuodai visai nekenkia. Deja, ožkų beveik kaip ir nebeliko.

PLATINA PASAULIO METALURGIJOJ

DR. A. PETRIKA

Platina yra baltas, lyg sidabras, retai užtinkamas nerūdijantis metalas. Tai vienas *tauriųjų* (noble) metalų grupės narys. Kiti penki tos "šeimos" nariai yra: paladiumas, rodiumas, iridiumas, ruteniumas ir osmiumas. Visi yra artimai kitas kitam "giminingi," turi nemaža bendrų savybių.

Kaip seniai "civilizacija" platina pastebėjo, sunku atspėti. Žinoma tiek, kad senovėje ji menkai buvo vertinama. Sakoma, kad Ekvadoro (Pietų Amerikos) valdovai (indėnai) nešiojo platinos rinkes savo nosyse prieš 2,000 metų. Kolumbijos indėnai, įiešką aukso upių pakraščiuose, platinos kruopelės mesdavo atgal į vandenį, kaip "nedasirpusį auksą." Penkiolikta me šimtmetį anglai kelis Pietų Amerikos pirklius pakorė už "apgavystę"; mat, jie, vietoj aukso, už prekes sumokėjo platina! Carų Rusijoje 18-tam šimtmetį valdžia vieną auksakalį pakorė už tai, kad jis, vietoj sidabro, padarė klientui žiedą iš platinos.

Europą su platina supažindino 1736 metais tūlas ispanų keliauninkas Don Antonio de Ulloa. Naujai atrastą metalą jis pavadino *platina*, nuo ispanų žodžio *plata* (sidabras). Taigi *platina* ispanų kalba reiškia *sidabrėlį*. Platina pirmas tiksliai aprašė Watsonas 1750 m. savo kūrinyje "Filosofinės Transakcijos."

Platina šių dienų pramonėje įsigyja vis garingesnę vietą, nes ji duodasi save panaudoti labai dideliame daugyje sričių. Pav., platiną galima ištęsti labai plona viela. Iš vienos šio metalo uncijos galima ištęsti 11,000 mylių ilgio vielą, kuria būtų galima pusiau-apjuosti žemės skritulį. Platinai ištirpinti reikia neapsakomai didelio karščio (3182 laipsnių Fahrenheito), todėl iš jos daroma įvairūs indai metalams bei chemikalams tirpinti. Nei chemijos, nei metalurgijos pramonė negalėtų apsieiti be platinos tarpininkavimo. Platina vartojama prožektorijų ir elektros pramonėje, lėktuvų bei jūrininkystės mašinų gamyboje, dirbtinio šilko (rayon) pramonėje, etc. Ginklų, telefono ir radijo įmonėse platina užima gana žymią vietą. Nemaža platinos suvartoja ir juvelieriai žiedų, sagų bei šiaip puošmenų gamybai. Dantų taisymui (tyro metalo ir sulydinto su iridiumu bei paladiumu) irgi suvartojama platinos gana daug. Dėl to tūli ly-

dinti taurieji metalai dantų taisymo darbams gana brangiai atsieina—daug brangiau, nei tyras auksas. Tas pats ir su moksliniais, matavimo bei svėrimo precizijos instrumentais—ir čia be platinos neapsieinama. Iš platinos net medalionus kalama.

Rusija iš platinos buvo pradėjusi net pinigus kalti. Tarp 1828 ir 1845 m. buvo išleista pusantro milijono 3-jų, 6-ųjų ir 12-kos rublių platinos monetų. Tačiau kiek vėliau vyriausybė visus juos iš apyvartos ištraukė—atpirkio aukso valiuta.

Senovės Sibiro gyventojai iš platinos liedin-davosi kulkas medžiokliniam šautuvam. Mat, platinos jie patys prisirinkdavo tarpukalnėse bei upių pakraščiuose, o šviną reikėdavo pirkti. Dėl to platina jiems atsieidavo "pigiau," nei švinas ar varis. Palyginti, dar visai neseniai platina buvo visai nebrangi: 1800 m. nevalytos platinos uncija kainavo tik 34 centus. Gi pirmojo Pasaulinio Karo metu (1914-18 m.) platinos kaina buvo iškiliusi *šešis kartus aukščiau* aukso kainos! Net ir tokią aukštą kainą mokant—platinos veik nebuvo galima gauti, nes visas metalo kiekis buvo vyriausybės žinyboje. Po karo, platinos kaina susilygino su aukso kaina—"atpigo." Dabar gi jos uncija kainuoja \$50.00 (aukso uncija \$41.00).

Pietų Amerika pati pirmoji susidomėjo platinos kasimu. Kolumbijos indėnai jos daugiausia rinkai paruošdavo. Rusija, kaip platinos produkuotoja, pradėjo figuruoti tik 1819 m. Kai Uralų kalnuose buvo atrasta dideli platinos klodai, ji tapo didžiausiu kalbamo metalo šaltiniu. 1840 m. ten veikė 21 platinos kasykla, patiekianti 90% pasaulio iškasamos platinos. 1914 m. Uraluose dirbo 25 milžiniški kastuvai. Karas ir Revoliucija, neabejotinai, sutrukdė platinos gamybą. Tačiau sustiprėjusi Sovietų vyriausybė susidomėjo ir platinos kasimu. 1925-26 m. ji nupirko Amerikoje šešis modernius elektrinius kastuvus, kuriuos dalimis laivai atvežė į Leningrado uostą. Iš ten, Sibiro geležinkeliu, jie pasiekė Uralų kal-nus. 1927 m.—minėdama dešimtmetines Soc. Revoliucijos sukaktuves—Sovietų vyriausybė Visimo Šaitanski Zavode paleido į darbą pirmą platinos kastuvą milžiną. Be šių modernių kastuvų,

VAKARIAI VĖJAI

Vai, pūtė pūtė vėjai vakariai
Visą pavasarėlį!

Viesulus, vėtrą, audrą atvarė,
Plačiai vartus atkėlė.

Rūstauja vėtra, net žemė dreba,
Ir virpa oras visas.

Atšliaužia šliaužia kažkas nelaba,
Myliom siaubu nutysio.

Keliais keleliais, laukais ir giriom
Aidi kriokimai trunkūs.

Žiūri artojai, žiūri sustyrę
Į vokiškuosius tankus.

O viršum girių, viršum laukų mūs,
Viršum ramiųjų sodžių—
Atskrenda skrenda aitvarai ūmūs,
Liepsnomis žemę skrodžia.

Praskrido lauką, jau ties ulyčia—
Dūmai stulpais pakyla.
Klaikūs šaukimai iš visų grįčių
Pribaigė ryto tylą.

Svetimi žmonės po kiemus zujo,
Svetimi griaudė žodžiai.
Lyg apkrėstųjų vilkų tai rujos
Puolusios būty sodžių.

Pleškėjo liepsnos per visą dieną,
Skldo verksmai, šauksmai.
Kai užtekėjo vėlybas mėnuo—
Sodžius kapu aprimo.

Vienas išlikęs jaunas berželis
Rymo gale ulyčios.
Žiūri, nulenkęs viršūnę žalia,
Kur buvo sodžiaus grįčios.

Kur buvo pirkios, klojimai, tvartai,
Sesių margi darželiai,—
Vieni berikso pakrypę vartai,
Nuodeguliai ant kelio.

Kur augo noko obelų sodai,
Kur bitės nešės medų,—
Stagarais, laužu visa pajuodo,
Neteko sodai žado.

Patvorių gluosniai, liepos prie kelio—
Nuogais stuobriais išgriuve,
Turėjo darbo, darbo ikvaliai
Patrankų taiklūs šūviai.

Čia išvartytos juodojoja briaunos,
O ten tik laukas plikas!
Vienas tas lieknas berželis jaunas
Našlaitėliu išliko.

Gale ulyčios vienas jis stovi,
Vieną jį purto vėjai.
Jaučia berželis, kad negerovė
Gimton šalin užėjo.

Vakariai vėjai berželį purto,
Rytų vėjužiai glosto.
O ryto metą lyg kokie burtai
Iš saulės kyla sosto.

Baugu berželiui vakario vėjo,
Ir vakarai jam niūrūs.
Tik rytui auštant jis pralinksėjo,
Tiktai į rytus žiūri.

O saulei tekant, o saulei kopiant—
Jis ir visai atgyja.
Ir nebe taip jau šerdį jam sopa,
Džiaugsmų atauga sijos.

Ne saulė švinta—berželiui rodo—
Tiktai pati palaima!
Ir laukia tikis jaunas paguodos
Sau ir gimtam jo kaimui.

1941. XII. 28
Penza.

Liudas Gira.

Platina Pasaulio Metalurgijoje

(Tąsa nuo 85 pusl.)

Uralų kalnyne, ypačiai paupiais, eina nemažas dar ir atskirų žmonių platinos kasimo darbas. Didžiausias pasaulyje platinos gabalas, rastas Uraluose 1843 m., sveria 21 svarą.

1925 m. rasta nemaža platinos Pietų Afrikoje, Abisinijoje. Gi 1937 m. Kanada tapo didžiausia platinos gamintoja: tais metais ji paruošė 259-228 uncijas platinos (visame pasaulyje tais metais buvo pagaminta 470,000 uncijų). Platiną Kanada išskiria daugiausia iš vario-nikelio rūdos.

Platinos šiek tiek randama dar ir Ispanijoje, Brazilijoje, Australijoje, Alaskoje, Japonijoje ir tūlose Jungtinių Amerikos Valstybių vietose. Geologai spėja, kad platinos bus galima rasti Kinijoje ir Mongolijoje. Daug jos, jie mano, esą žemės viduje, iš kurio bus galima ją kada nors išimti. Nėra jokios abėjonės, kad platinos ateities metalurgijoje suvaidins labai didelį vaidmenį!

PRIEŠ AMŽINĄJĄ LIETUVIŲ PRIEŠĄ

(Kalba, Pasakyta per Maskvos Radiją 1942 m. kovo 4 d.)

K. KORSAKAS

Amžinasis lietuvių tautos priešas—vokiškieji grobikai—vėl laikinai pavergę mūsų brangiąją tėvynę, sunkia ir kruvina okupacijos letena prisilėgę Lietuvos kultūrinį gyvenimą, sukaustę lietuvių tautos kūrybines galias. Jau pačiomis pirmomis klatingo ir grobuoniško užpuolimo dienomis, po vokiškų lėktuvų bombomis ir patrankų sviediniais į griuvėsius pavirto daugelis Lietuvos kultūrinių įstaigų—mokyklų, bibliotekų, kultūros namų. Gaisrų ugnyje žuvo tūkstančiai lietuviškų knygų, pelenais virto sunkiu triūsu sukurtos liaudies švietimosi ir kultūrinimosi priemonės. Gilią ir skaudžią žaizdą patyrė lietuvių tautos kultūra nuo hitlerinių gaujų, vos tik spėjo jos iškelti koją į lietuviškąją žemę, ugnimi ir kardu teriodamos mūsų laukus ir miestus, žudydamos bei persekiodamos mūsų liaudį ir inteligentiją.

Kai pirmą kruvinojo fašistų užpuolimo banga persirito per Lietuvą, kai priblėso gaisrų pašvaistės ir nutolo patrankų gaudimas, mūsų tėvynės miestus ir sodžius prisilėgę juoda žiaurios vokiškos okupacijos naktis. Šaltos, nykios okupacinės žiemos speige sustingo kūrybiniai polėkiai, paliovė plakęs kultūrinis gyvenimas, merdį lietuviškas žodis ir raštas, tyli lietuviška daina.

Kurio dorą, savo tautos atžvilgiu atsakomybės pareigą jaučiančio lietuvių rašytojo, menininko, kurėjo širdis neapsilieja kraujais visa tai matant? Matant savo tautą žiauraus fašistinio okupanto pavergtą, kankinamą, alinamą, matant lietuvių tautinę kultūrą žlugdomą, niekinamą, persekiojamą.

Geriausieji lietuvių rašytojai, geriausieji menininkai, visada stovėjo pirmose kovotojų eilėse dėl savo tautos laisvės, ir teisių, dėl šviesesnės Lietuvos ateities. Kovose už lietuviško žodžio laisvę, už lietuviškos meninės kūrybos teisę išaugo mūsų literatūra, mūsų menas.

Ir šiandien, šioje sunkioje bendros didvyriškos kovos prieš fašizmą valandoje, kai drauge su kitų Hitlerio pavergtų tautų likimu sprendžiamas ir mūsų tautos likimas, lietuviai rašytojai vėl eina kovos šauklių pareigas, o likę priešų vergovėje—atvira kova, uždegančiu ra-

šytiniu ir sakytiniu žodžiu, net savo atkakliu, demonstratyvišku tylėjimu, vėl šaukia ir ragina Lietuvos liaudį į kovą.

Ilgamžės lietuvių tautos kovos su vokiškaisiais riteriais lietuviams rašytojams šiandien vėl rodo pavyzdį tų legendarinių dainų—vaidilų, kurie žilos senovės laikais ragino lietuvius ligi paskutinio kraujo lašo kautis už savo tėvų žemę, už savo papročius ir kalbą, už savo laisvę ir nepriklausomybę. Visa lietuvių tautos istorija, liudijanti, kiek amžių lietuviai praleido kovose su kryžiuočiais; lietuvių žymieji karžygiai didvyriškai gynę savo tėvynę nuo vokiškųjų grobikų; mūsų liaudies tautosaka, kurioje vokiečiai yra vaizduojamas kaip pikto įkūnijimas; pagaliau, ilgamatės lietuvių literatūros tradicijos, kuriose ypač ryškiai pasireiškė antivokiškos tendencijos,—visa tai sudaro tas nepakeičiamas, neklystamas, amžių eigos nustatytas gaires, kurios rodo lietuviams rašytojams ir menininkams vienintelį tikrą kelią dabartinėje kovoje prieš vokiškuosius okupantus.

Didžiojo mūsų poeto Kristijono Donelaičio išmintis, dar XVIII-tame amžiuje įspėjusi Mažosios Lietuvos būrus kaip ugnies saugotis vokietybės; žymiausiojo tautinio atgimimo periodo poeto Maironio pilni neapykantos posmai pemoje "Mūsų Vargai" prieš vokiškuosius okupantus pirmojo imperialistinio karo metu Lietuvoje, o taip pat garsiosios jo dainos apie senovės lietuvių kovas su kryžiuočiais; Mažosios Lietuvos dramaturgo ir filosofo Vydyno veikalai, kuriuose jis visą savo gyvenimą sąmonino lietuvių nepasiduoti germanizavimo bangai; Vinco Krėvės garsieji "Dainavos šalies Senų žmonių Padavimai," įamžinę lietuvių tautos kovų su vokiškaisiais riteriais heroiką; visa eilė lietuvių rašytojų apysakų, romanų, atsiminimų apie vokiečių okupacijos žiaurumus Lietuvoje 1915-tais 1918-tais metais, pagaliau Klaipėdos krašte rašytojos Ievos Simonaitytės populiariji romanai, su pritraukiančiu realizmu parodę, kaip sistematiškai ir be atodairos buvo germanizuojami lietuviai,—štai tradicinės lietuvių literatūros gairės, jau iš seno nukreiptos prieš

germanizmo slibiną, besikėsinantį praryti lietuvių tautą.

Šiandien lietuvių rašytojų tarpe neturi būti nė vieno, kuris išduotų šias lietuvių literatūros tradicijas, įkūnijančias ilgų amžių ir aršių lietuvių tautos kovų su vokiškaisiais grobikais patirtį. Germanizmo slibinas jau nuo pat žilos senovės buvo ir liko pavojingiausias lietuvių tautos gyvybės ir jos tautinės kultūros priešas. Tai rodo visa mūsų tautos istorija, tai sako visa mūsų literatūra, tai liudija žymiausieji mūsų rašytojai.

Tai, ką taip aiškiai jau pirmojo imperialistinio karo metu suprato Maironis nedviprasmiškai įspėjęs lietuvius savo poemoje "Mūsų Vargai" nepasiduoti apgaulingai vokiečių propagandai, tai turi šiandien ne mažiau aiškiai suprasti visi dorieji, savo tautos reikalams ištikimi lietuvių rašytojai, meno ir kultūros darbininkai. Kas pasieltgų priešingai, tas išduotų ilgaamžės mūsų tautinės tradicijas, gyvybinius mūsų tautos reikalus ir amžiams išbrauktų save iš mūsų kultūros ir literatūros istorijos, susilaukdamas baisios, nenumaldomos liaudies neapykantos.

Šiandien, kai žymiausieji pasaulinės literatūros rašytojai, šviesiausieji mokslo ir meno kūrėjai kelia savo protesto ir kovos žodį prieš Hitlerinę barbariją, kai visa tarybinė literatūra, geriausieji jos atstovai yra mobilizavę save kovai prieš vokiškuosius grobikus, negali tos milžiniškos, žmonijos ateitį lemiančios kovos nušalyje likti ir lietuviai rašytojai.

Jie taip pat turi garbingai atlikti savo kovos pareigą pavergtajai Lietuvai išvaduoti, turi atiduoti savo dalį didvyriškai kovojančiai Tarybų Sąjungai, visam kultūringajam pasauliui, stojusiam į žūtbutinės grumtynės su fašistiniu smurtu. Gigantiškoje dabarties kovoje šviesos su tamsa, pažangos su reakcija, demokratijos su vergija turi skambėti ir lietuvių rašytojų žodis.

Tegu lietuviškas žodis, lietuviška daina ir eilėraštis šiandien priešui būna taip pat pavojinga ir mirštamai jį pažeidžianti, kaip partizanų kulkos. Tegu lietuviškos kūrybinės galios šiandien įkvėpia lietuvių liaudies kovotojams prieš vokiškuosius okupantus pasiryžimo, ištvermės, drąsos. Tegu jos mobilizuoja naujus jų būrius, aštrina jų ginklą. Tegu lietuvis rašytojas ir menininkas žadina žiaurais priešais laikinai pavergtoje savo tautoje neapykantą fašistiniams grobikams, pasiryžimą jiems kelti ir visai juos naikinti. Tegu galingai skamba uždeganti lietuviška kovos daina, šaukianti į greitą pergalę ir į mūsų tėvynės išlaisvinimą iš vokiškojo okupanto vergovės.

PIRMOJI PAGELBA

Valdžia ragina kiekvieną šeimą turėti savo namuose visus reikalingus pirmosios pagalbos įrankius. Nežinai, kada priešo orlaiviai atleks ir pradės mėtyti bombas. Suteikimui greitos pirmosios pagalbos sužeistiems reikalingi tam tikri įrankiai, tam tikros gyduolės ir tt. Raudonasis Kryžius suteikia naudingą patarimą, kas būtinai reikalingi turėti kiekvienoj stuboj.

Pirmiausias patarimas, tai kad kiekviena šeima turi turėti knygą apie pirmąją pagalbą. Mes lietuviai turime puikios literatūros. Lietuvių Literatūros Draugijos išleistoje knygoje "Darbininkų Sveikata" yra nurodymai, ką daryti nelaimei ištikus. "Laisvė" yra išleisus didoką knygutę "Pirmoji Pagelba." Vėliausiu laiku Lietuvių Darbininkų Susivienijimas išleido brošiūrą, kurioje nurodoma, kas daryti laike bombardavimo iš oro ir kaip suteikti pirmąją pagalbą. Visos šios knygos yra parašytos Dr. J. J. Kaščiūčiaus. Jas visas greičiausia ir parankiausia galima gauti mūsų dienraščių "Laisvės" ir "Vilnies" administracijose.

Kiti reikalingi dalykai yra šitie (Juos paduodame angliskai, nes neužsij į vaistinę ar krautuvenę pirkti bus parankiausia, nes ne visur randa si lietuviškų vaistinių bei krautuvių):

One-inch adhesive compresses.

Assorted sterile bandage compresses.

Triangular bandages.

Sterile gauze (about three inches square).

Sterile gauze squares (about one yard square).

Picric acid gauze.

Burn ointment such as 5 per cent tannic acid.

Iodine, mild tincture (two per cent).

Elastic tourniquet.

Scissors.

Three-inch splinter forceps.

Paper cups.

One-inch and two-inch roller bandages.

Wire or thin board splints.

Castor oil or mineral oil for the eyes.

Be to, reikia turėti žirkles, peilį, saugiuųjų špilų, vatos. Visa tai reikia turėti pasidėjus vietoje, idant nelaimei ištikus nereikėtų bėgioti ir jįsekti.

SEPTINTOJI SIMFONIJA--HIMNAS LAISVEI

PRANAS

Liepos devynioliktą dieną (1942), 4:15—6 val., NBC Simfonijos Orkestras, vadovystėj Arturo Toscanini, transliavo Šostakovičiaus Septintąją Simfonią Amerikos žemynui. O per trumpasias radijo bangas, be abejo, šita žavingoji simfonija pasiekė plačiojo pasaulio ausis.

Amerikos žmonės sutiko Septintąją Simfonią entuziastiškai. Tačiau muzikos kritikuose, kaip ir visada, įvyko nuomonių pasidalinimas. Šitame straipsny mes negvildinsime tų nuomonių skirtumų.

Mes norime patiekti tik keletą trumpų bruožų apie Šostakovičiaus genijų, kaip žmogų, kaip kovotoją prieš nuožmųjį fašizmą.

Šostakovičiaus Vaikystė ir Mokslo Metai

Dmitri Šostakovičius gimė 1906 metais.

Jo gimdytojai buvo didi muzikos mylėtojai. Zofija Šostakovičienė, kompozitoriaus motina, lankė piano pamokas konservatorijoje. Tačiau, po apsivedimų, ji veik išimtinai visą laiką pašventė šeimai. Bet naminė ruošia, šeimai atyduos triušas nei kiek nesumažino jos didžios meilės muzikai. Ji reikalavo savo vaikams muzikos mokslo. Jos vyriausioji duktė, Marija, baigė Leningrado konservatorijos kursus. Ji tapo muzikos mokytoja. Dmitrius taipgi baigė konservatoriją, o jaunesnioji Šostakovičių duktė, Zoe, mokėsi dainos meno.

„Aš tapau muziku visai netikėtai,“ sako kompozitorius, „jei ne mano motinos pastangos, aš veikiausiai niekad muziku nebūčiau tapęs. Aš neturėjau muzikai ypatingo patraukimo. Nebeatmenu nei vieno nuotikio, kuris būtų rodęs mano susidomėjimą muzikai. Netgi jei ir grodavau kas nors namie, specialiai atsidėjęs ne klausydavau. Bet mano motina troško visus savo vaikus išmoksinti, kad ir nedidelio masto, muzikais; kiekvienas iš mūsų, sulaukęs devynerių metų, sėdėdavo prie piano. Taip darė mano vyresnioji sesutė, aš pats ir mano jauniausioji sesutė.“

Iš pat pirmųjų pamokų Dmitrius parodė didžią atminties pajėgą muzikai ir nepaprastą mokėjimą greitai valdyti gaidas. Bėgyj keletos mėnesių jis jau galėjo groti Haydn'o ir Mozarto kūrinis su pasitikėjimu.

Šiuo metu jam ypatingai daug pagelbėjo jo nepaprasta atmintis. Jam nereikėjo pašvęst išsisas valandas išmokimui kokio muzikališko šmoto sekant gaidas. Jam, pavyzdžiui, užtek-davo išgirsti motiną grojant kokią nors kompoziciją ir tai pasilikdavo jo atmintyje. Sekamą pamoką jis jau galėjo tą kūrinių skambinti atmintinai.

Dmitriuko nepaprasta pirmynžanga paakstino tėvus kreipti ypatingą dėmesį jo muzikališ-

DMITRI ŠOSTAKOVIC

kam mokslinimui. 1916 metais jis įstojo Ignat Gljaserio (Ignat Glyasser) privatiškon vaikų muzikos mokyklon. Tuo pat laiku Dmitrius mokėsi ir komercinėj mokykloj. Po Spalių Revoliucijos Dmitrius pradėjo mokytis Sovietinėj moksloinėj. Jis tapo veiklus mokinių koncertų organizatorius. Jis mokėsi gerai. Didžiai domėjosi matematika ir literatūra. Tačiau muzika jį žavėjo labiausiai ir pagaliau nusprendė pašvęsti savo gyvenimą jai.

Ir štai, vieną dieną mokinių atstovybė eina pas direktorių ir sako: „Mūsų miestas, podraug su didžiąja mūsų šalimi, pergyvena painų ir sunkų laikotarpį, mes tai gerai suprantame. Mes taipgi suprantame, kad skrumnūs ištekliai, likę po penkių metų sunkauso karo, vesto ant Rusijos laukų, turi būt išdalinti tiems, kurie gina mūsų

jaunąją Respubliką. Akyvaizdoj to, mes prašome tamtos priskaityt vieną jauną mokinį iš konservatorijos į eilę pasižymėjusių moksle ir mene, kuriems, pagal valdžios ir drg. Lenino išleistus patvarkymus, yra skiriama užtikrinta nepaprasta pagalba."

Konservatorijos direktorius, pasauliniai žymus kompozitorius šį klausimą išsprendė akimirką. "Akademikams skiriamoji pagalba nebuvo numatyta trylikos metų jaunuoliams. Bet čia yra išimtis. Šio berniuko gabumai yra fenomenališkai stebėtini, prilygstą gabumams Mozarto. Jame glūdi mūsų muzikos ateitis. Aš noriai sutiksiu perleisti savo gaunamą valdžios paramą dėlei jo."

Tai įvyko Petrogrado Konservatorijoje 1919 metais. Ir tais pačiais metais Dmitrius Šostakovičius įstojo į minimą konservatoriją. Gluzanovas, tuolaikinis konservatorijos direktorius, didžiai vertino Šostakovičiaus nepaprastą talentą ir todėl siūlė, kad berniukas mokytusi ne vien tik pianu skambinti, bet ir kompozicijos. Taigi čia ir tapo nulemta Šostakovičiaus likimas.

Šostakovičius, belankydamas konservatoriją, buvo dažnas ir karštas koncertinių simfonijų ir operų lankytojas. Jis girdėjo Šaliapiną ir Jersovą visose jų rolėse. Atydžiai sekė Čaikovskį.

1923 metais Šostakovičius baigė konservatorijos piano studijas pas prof. Nikolajevą, o 1925 —vad. prof. Steinbergo baigė kompozicijos kursus (harmonijos, instrumentacijos ir praktiškosios kompozicijos). Teorijos mokė prof. Sokolovas.

Septintoji Simfonija Maskvoje

"Koncertas ėjo prie užbaigos," rašo Rabinovičius su Šlifsteinu. "Trys pirmosios paminklinės simfonijos dalys buvo baigtos groti ir pradėta ketvirtoji dalis—finalas. Audiencija, perpildytoj salėj, sulaikydama net alsavimą klausėsi tos žavios muzikalinės epikos, kuri sakė sakmę apie Sovietijos žmonių karą prieš hitlerinę Vokietiją.

"Ūmai estradoj pasirodė kariškis su priešdujine kauke. Jis stengėsi ką tai tokio pasakyti publikai. Jis kažin ką sakė simfonijos direktoriui, bet, nustelbtas išdidama gesto, susilaikė. Iš visos kariškio elgsenos buvo aišku, kad kas nors labai nepaprasto, labai rimto turėjo įvykti. Bet taipgi buvo aišku, kad šis nuostabi kompozicija turi būt grojama iki pergalės paveikslas galutinai išryškės.

"Audiencija sėdėjo ramiai ir domiai klausėsi nuo estrados plaukiančios giesmės,—giesmės į

garbingą pergalę. Paskutiniai džiaugsmingi kordai nutilo—simfonija pasibaigė. Sekundą tęsėsi tyla, pakol klausytojai atsikvėpė. Po to išsiliejo griausmingos ovacijos. Audiencija atsistojo ir reikalavo kompozitoriaus. Jis išėjo ir atsistojo šalymais dirigento stalelio. Tai buvo nedidukas, liesas, apysilpnis vyras, su aštriu veidu, šiurkščiais, sutaršytais plaukais.

"Tik po to, anksčiau minėtas kariškis, prisiartinęs prie estrados krašto, vargais negalais nuraminęs publiką, tarė: 'Piliečiai, ramybės! Tapo pranešta užpuolimas iš oro!'

"Su prapliupusiu juoku publika sutiko šį pranešimą. 'Mes apie tai žinome! Autorius! Kur autorius!'

"Kompozitorius tapo išauktas dar kartą ir trečią, ir dešimtą. Tai buvo daugiau negu ovacija muzikantui—tai buvo patrijotiška demonstracija. Sovietijos žmonės išreiškė daugiau negu susižavėjimą muzikos grožiu. Jie išreiškė savo nuosprendį iki paskutiniam ginti savo mylimą žemę,—panieką nacių vandalams, kultūros naikintojams.

"Niekas nebandė apleisti koncerto salės. Lauke priešorlaivinės kanuolės riaumojo ir perkūnavo. Žmonės, kurių istorija tapo apsakytą žavingoj simfoninėj muzikoj, gynė savo miestą, savo šalį.

"Tas koncertas įvyko Kolonų Salėj, Maskvoj. Tai buvo Šostakovičiaus Septintosios Simfonijos sutiktuvis."

Kur ir Kaip Septintoji Simfonija Gimė

"Pravdoj" Šostakovičius aiškina, kur ir kaip jis kūrė Septintąją Simfoniją.

"Miestas (Leningradas) buvo puolamas iš oro ir bombarduojamas prieš artilerijos. Leningrado gyventojai būrėsi kaip vienas ir, podraug su ryžtinga Raudonąja Armija, ryžosi sulaikyti žiaurių priešą. Tai tokiose dienose aš kūriau simfoniją. Aš dirbau ilgą valandas neatlaidžiai ir gyvai. Aš norėjau sukurti sakmę mūsų dienų, mūsų gyvenimo, mūsų žmonių, kurie patampa herojais pergalėtojais, kurie kaunasi už įsitikinimus ir nugalėjimą priešą. Kurdamas simfoniją aš galvojau apie išdidumą mūsų žmonių ir jų narsą, apie žmoniškumo didžiausius idealus, apie gerąjį žmogaus būdą, apie plačiąją mūsų šalį, apie žmoniškumą ir grožį. Mes vedame šią baisiąją kovą vardan viso to."

Šostakovičiaus žmona Nina sako: "Net laike atakų iš oro jis retai kada pertraukdavo darbą. Jeigu dalykai atrodydavo perdideliu įkaitime, jis ramiai užbaigdavo barą muzikos, kurį jis

rašė, lukterėdavo pakol rašalas išdžiūdavo, gražiai sutvarkydavo ir pasiimdavo su savim į slėptuvę."

Po Stalino kalbos, sakytos liepos 3, 1941, Šostakovičius savanoriai įstoja į gaisragesių brigadą. Jis todėl ir apsigyvena Leningrado Muzikos Akademijos rūmuose, kad būtų patogiau apsaugoti nuo padegamų bombų rūmus, kuriuose jis praleido savo muzikališką jaunystę. Tai čia ir gimė Septintoji Simfonijos idėja. Jis rašė su tokia paskuba, kad pabaigoj rugsėjo (1941) užbaigė tris pirmasias dalis, kurių perstatymas trunka 52 minutes. Nepaisant įvairių skerspinių, Šostakovičius tęsė darbą link užbaigos. Jis sėmėsi sau energiją ir dvasinį akstiną iš neapšakomo Leningrado piliečių pasiaukojimo. Jis juokaudamas sakė, kad norįs atsakyti Hitlerio blitzkrigui su blitzkrigine simfonija.

Simfonijos Turinys

Pats vidurys pirmojo simfonijos dalyje pašvęstas atminčiai kritusiųjų herojų, kurie paaukojo savo gyvybę, kad tiesa ir išmintis galėtų pergalingai maršuoti pirmyn. Vienintėlė basinė triūba apgailestauja mirtį herojų. Paskui seka lyrinė išvada. Karo tema nebeatsikartoja iki pačios užbaigos pirmosios dalies.

Antroji dalis—seržų—primena linksmus laikotarpius netolimos praeities. Gyvenimo džiaugsmas, gamtos įstabumas pavaizduojama trečiojo simfonijos dalyje. Trečioji dalis parašyta *andante*. Pastaroji dalis tiesiai įveda ketvirtąjį. Pirmoji ir ketvirtoji dalys tai ir yra pamatiniais simfonijos elementais. Pirmoji dalis pašvęsta kovai—ketvirtoji pergalei. Iš kompozicijos pakyla jaudinantis ir iškilmingas jutulus iki nerybotumo—pergalės nuojautų.

Sovietų muzikos kritiko žodžiais tariant, Septintojo Simfonijoje mes jaučiame sunkią, brutalią, neatlaidžią priešą grasmę kypšiška džiūgų fašistinio bestijos krykštavimą; mes girdime riksmą ir dejavimus nusmerktųjų ir kankinamųjų ir dalinamės kompozitoriaus kerštu ir neapykanta; mūsų širdys plyšta nuo širdperšos, skausmų ir kančių. Mes mylime kompozitorių už pavaizdavimą žmonių, kurių mintys ir pastangos yra dalimi šios simfonijos, mes nusilenkiame su juo atžymėt su alpstančiu liūdėsiu praeitį, ir su juo tvirtai tikime į neapsakomą jėgą pirmieviškosios žmonijos, kuri buria savo spėkas sutriuškinimui kraujageriško hitlerizmo ir švęst pergalės šventę ant fašistinio siaubo.

(Pagal Sov. Ambasados Inf. Buletiną)

Jūs Nemirėte

Jūs nemirėte, ne! Ties Kauno sienom kritę,
Ties Vilnium, Charkovu, Leningradu!
Jūs karštas kraujas—tas baisusis dinamitas,
Kurs daužo priešą, tartum ledlaužis ledus.

Atėjot iš smėlynų krašto Kazachstano,
Iš Gruzijos kalnų, iš Lietuvos ir Dono.
Jūs žuvote, begindami tėvynę mano,
Tvirtai suspaudę rankoj vėliavą raudoną.

Jūs nemirėte! Gyvensite tautų giesmėj,
Kaip garsūs žygiai ir darbai plačios šalies,
Ir niekad neišnyks jūs žygdarbių prasmė—
Jūs vardas ateitin žaibu pro tamsą švies.

Skambės jūsų vardas upių verdančiuose sriautuos,
Iš žemės jis išdygs pavasarį žole.
Lyg miškas ažuola, mylės jus laisvos tautos—
Jūs būsit jų garbė, gyvybė ir galia!

1942. I. 10.

A. Venclova.

Pražydo Kriaušelė

Pražydo kriaušelė

Baltai, baltai.

Lapeliai ją rėdė

Žaliai, žaliai.

Ištiko audružė

Pikta, pikta.

Žiedus jos nudraskė

Vėtra, vėtra.

Liūdėjo kriaušelė

Baltų, baltų

Audros nudraskytų

žiedų, žiedų.

Augino motušė

Sūnus, sūnus.

Kaip kriaušė baltuosius

žiedus, žiedus.

Sugriaudė karužė

žaižais, žaižais.

Patapo sūneliai

Kariais, kariais.

Tas keturias Laisves

Parnešt, parnešt,

Išėjo karžygiai—

Bernai, parnešt.

Liūdėjo motušė

Sūnų, sūnų,

Kaip kriaušė baltųjų

žiedų, žiedų.

5-13-42.

Pranulis.

ATMINČIAI DIDŽIOJO RAŠYTOJO

Šeši Metai be Gorkio (Jis Mirė 1936 m. birželio 16 d.). Gorkis

*Kaipo Mirtinas Fašizmo Priešas. Jo Pranašystė
apie Rusijos Žmones. Jo Laimėjimo Viltis.*

VLADIMIR YERMILOV

Maksim Gorkio gyvenimas ir raštai yra įsikūnijimas ir atspindys rūsų liaudies puikiausių kokybių—jos tvirtumas, drąsa ir ištvermė, jos talentas, jos neužgesinamas troškimas laisvės ir šviesos, jos giliausias patrijotizmas, surištas su tokiu pat giliu pasitikėjimu žmonija abelai, jos protas, jos siekimas laimės ir gerbimas nepaliečiamybės, savigarbos ir teisių kitų tautų.

Šitos kokybės yra griežtai priešingos viskam,

džiaugsmas, kurį pripažįsta fašistiniai išsigimėliai, yra sadistiška neapykanta, piktas budelio pasitenkinimas nekalto žmogaus kančiomis...

Maksim Gorkis, kaipo gynėjas žmonių teisės prie laimės, buvo fašizmo mirtinas priešas. Jis paskelbė fašizmui kovą dar pirmiau, negu fašistai įsigalėjo Vokietijoje. Metai prieš Hitlerio "apsikarūnavojimą," jis rašė vienam savo straipsnyje:

"Italijos fašizmas sapnuoja apie Romėnų imperiją, tuo tarpu Hitleris paskelbia: fašizmas pakels Vokietijos žmones virš visos žmonijos. Žodžiais negalima išreikšti, kaip tai visa yra elyetiška ir atprikli, beprotiška ir bjauru. Musolinis yra tos nuomonės, kad žmonės niekadaos pirmiau nebuvo taip ištroškę tvirto režimo."

O kas per vienas tas "tvirtas fašistinis režimas?" Gorkis pavadino jį režimu "karūnuotų lėlių, kurių smegenys yra švininės." Bet tų švininėmis smegenimis kriminalistų viešpatavimas yra "pražūčiai pasmerktųjų raumojimas ir drąskymas."

Tos visos fašistų "rasinės" teorijos pas Gorkį, kaipo rašytoją, gerbiama visos pažangiosios žmonijos, iššaukdavo giliausį pasipiktinimą. Jis atkreipė visos žmonijos dėmesį į fašistinį pavojų.

Kai fašistai įsigalėjo Vokietijoje, jie išžudė arba išgrūdė iš Vokietijos daug nuosirdžių ir teisingų intelektualų, kurie nesutiko Hitleriui nusilenkti. Gorkis sakė, kad fašizmo laimėjimas bus toks "pereinamas dalykas, kaip jis yra triukšmingas," ir jis ragino viso pasaulio intelektualus pakelti savo balsą prieš tą "neatsakomųjų pabastų kliką."

"Fašizmo teoretikai ir vadai yra begėdiški adventuristai," rašė Gorkis savo straipsnyje "Apie Kultūrą." "Fašizmas skelbia vokiečių rasės teisę viešpatauti visam pasaulyje, ant visų rasų... Šita teorija apie baltosios rasės pasaulinę pirmenybę... leidžia jiems (vokiečiams) žiūrėti ne tik į visus kitaspalvius žmones, bet taipgi į savo baltuosius europinius kaimynus kaip barbarus, tinkamus būti tikrai pavergtais arba išnaikintais."

MAKSIM GORKI (jaunystėje)

už ką stovi Vokietijos ir Italijos fašizmas. Fašizmas teturi cinišką pažeminimą tautoms ir žmonėms abelai. Jo gengsteriški vadai, fašistiniai diktatoriai, yra pasimoję įsteigti savo neribotą režimą ant viso žemės kamuolio ir už tai jie po savo kojų trempia visokį žmogaus protą ir inteligentiškumą. Fašizmas stengiasi išrauti iš žmonių galvų pačią mintį apie galimybę džiaugsmo ir laimės gyvenime. Vienintelis

Gorkis numatė galimybes išsiplėtojimui fašizmo piktųjų kokybių.

„Šiandien,“ jis rašė 1934 metais, „jie skelbia ir praveda anti-semitizmą; rytoj jie pradės skelbti anti-slavizmą, surankios visus melus prieš slavus... ir pamirš tai, kiek prie vokiečių kultūros pridėjo lenkai, Baltijos kraštų žmonės ir čečiai.“

Gorkis taip gi numatė, kad Hitleris išprovokuos „susikirtimą ir karą vokiečių rasės prieš lotyniškų kraštų žmones ir anglo-saksus.“ Nes hitlerinė demagogija gali bujoti tikrai pasaulinėms neapykantos ir pasidalinimo sąlygose.

Šitie išsigimę išmatos, sakė Gorkis, „neturi kuomi didžiulius, apart savo Hitlerių, tų nykštukų, kurie serga megalomanija“ (didybės manija).

Šiandien atsakydami į kiekvieną smūgį smūgiu, mes tačiau žinome, kad priešas yra stiprus ir kad kova bus sunki. Gorkis mus apie tai perspėjo.

„Priešas yra drąsus,“ sakė jis. „Varomas baimės išnykimo, jisai žvėriškai stengsis palaikyti savo nevertingą gyvybę.“ Bet mes taipgi žinome, kad mūsų armija yra galinga, puikiai apginkluota moderniškais mašinomis ir apsiderūtinus aukštais idealais—idealais laisvės, mūsų socialistinės šalies garbės ir patrijotinio karo. Mes puikiai suprantame tą stiprybę, kurią žmogui fronte suteikia prakilnūs idealai.

Gorkis nė valandėlei nesiliovė kovojęs prieš fašizmą. Savo trumpoje prakalboje, kurią jis pasakė atidarydamas Visos Sovietų Sąjungos Rašytojų Kongresą rugpjūčio mėnesį 1934 metais, jisai ypatingai pabrėžė reikalą kovoti prieš kruvinus reakcionierių bandymus „fašizmo keiliu sugrąžinti žmoniją ir Viduramžių fanatizmą.“

Gorkio Kovos Dvasia

Su Mumis

Šiandien, būdami sūkurėje šios gyvenimo ir mirties kovos su vokiečių fašistinėmis gaujomis, kurios užpuolė mūsų kraštą, mes, žinome, kad Gorkio dvasia yra su mumis šiame šventam, rūšiam patrijotiniam kare. Mes žinome, kad kiekvienoje savo rašto eilutėje, kaip didis rašytojas, jis yra su mumis. Jis yra su mumis kaip ugningas publicistas, kaip kovotojas, kaip žmogus. O su juomi mūsų pusėje šiame mūsų patrijotiniame kare yra taipogi visa mūsų didžioji rusų literatūra. Kalbėdamas Maksim Gorkį pat gerbtai susirinkime 1936 m. birželio 20 d. V. M. Molotovas pasakė, kad save „didelė įtaka rusų literatūroje, Gorkis stovi greta tokių milžinų,

kaip Puškinas, Gogolis, Tolstojus, kaip vienas iš tų, kurie geriausiai mokėjo praveisti mūsų laikais anų didžiųjų tradicijas“.

Vienas iš žymiausių rusų klasiškosios literatūros tradicijų yra jos siekimas prie herojiškumo, atvaizdavimo mūsų žmonių tautinio pobūdžio. Rusų literatūra visuomet stengėsi perstatyti žmones tvirtos valios; ji sapnavo apie tokį didvyrį, kuris būtų „drąsus ir ištvermingas“, kaip Puškino riteris; drąsus, tvirtos valios ir prakilnus, kaip Gogolio Taras Bulba, ir skatinamas „jėgos tik vienos minties, tik vieno karšto troškimo“, kaip Lermontovo Mtsyri. Mūsų literatūra padėjo išauklėti žmones, mylinčius pasirodyti darbais ir pajėgiančius tuos darbus atlikti. Ji sapnavo apie tokius žmones, kurie visuomet pasirengę griebtis ginklo prieš visus piktas jėgas, priešingas garbei, laisvei ir nepriklausomybei mūsų žmonių ir krašto.

Gorkis sekė šią tradiciją ir vystė ją toliau. Jo vyriausias didvyris visuomet buvo kaip Danko: išdidus dvasioje ir pasiruošęs savo širdžia šviesti kelią į protinę ir liuosybę. Gorkio aukščiausia pagarba žmogui buvo: „Jis geras kovotojas!“ Tokio tipo buvo Nil, lokomotyvo vairuotojas, herojus veikalo „Filistina!“—žmogus, kuris pajėgia kovoti atkakliai ir didvyriškai. Tokiais pat buvo Pavel Vlasov ir jo motina, kuri buvo atstovė puikiausių rusų moterų kokybių—tikroji visos rusų liaudies Motina. Tolygiais buvo didvyriai veikalo „Priešai“ ir kitų Gorkio veikalų—visi jie kovotojai, kovoję tamsias reakcijos ir obskurantizmo jėgas, tikrieji didžiosios rusų liaudies atstovai.

Gorkio Meilė Savo Kraštui

Gorkis buvo tikras patrijotas, kuris mylėjo savo šalį. Jo raštai pilni išsireiškimų apie tą meilę savo kraštui ir tautiniam kultumui. Tai jis išreiškia lūpomis paprastų Rusijos žmonių.

„Aš noriu pasakyti jums iš gilumos savo širdies—mūsų rusai yra puikūs žmonės... vertingi žmonės, talentuoti žmonės!“ sako Tiunov, fabriko artizanas, veikale „Okurovo Miestelis.“

„Aš pamenu“, Gorkis pasakojo, „vieną žmogų, kurį susitikau vienoje prieplaukoje... ant Kama. Jis buvo aukštas, šviesiais plaukais milžinas, su meniškia išvaizda akyse ir veidu išdykusio jaunuolio. Tai buvo sekmadienis, viena iš tų karštų, vaisingų dienų, kuomet visa žemė turi savo gerąją pusę atkreipus į saulę ir tartum pasakoją jai, kad jina lieja savo skaisčią energiją, savo gyvybę teikiančius spindulius ant jos neveltui. Jaunuolis šypsodamasis stovėjo.

Jo tas šypsojimas vis didėjo ir didėjo, kol jo visas veidas persiėmė džiaugsmu. Staiga jis pagrobė nuo savo galvos kepurę, visa jėga trenkė ją į aukšnij upės vandenį ir sušuko:

“Eh, Kama, tu brangioji upe—aš myliu tavę! Aš niekad tavęs neišsižadėsiu!”

“Taip, daug gerų daiktų aš esu matęs savo gyvenime.”

Gorkis puikiai suprato ir žinojo savo žmonių pasiryžimą, pajėgumą ir ištvermę. Jo autobiografinis triologas—“Mano Kūdikystė”, “Pasaulyje” ir “Mano Universitetai” yra tuo pačiu kartu Rusijos žmonių istorija, istorija jų tvirtumo ir pajėgumo nugalėti sunkumus. Šių knygų didvyris yra tikras atspindis rusų tautinio charakterio.

“Aš prieš save matau Rusijos žmones, nepaprastus ir netikėtai talentuotus žmones”, sakė Gorkis.

Tai šis nepaprastas pažinimas Rusijos žmonių kūrybinių jėgų leido Gorkiui lūpomis jo veikalo “Motina” vieno charakterio padaryti tokią šviesią pranašystę:

“Kokie puikūs žmonės jie yra, Nilovna! Aš turiu mintyje jaunos darbininkus. Kaip jie tvirti, jauslūs, koks jų troškimas žinojimo! Užtenka tik pažūrėti ir juos ir žmogus negali nebūti tikras, kad kurią nors dieną Rusija bus aukščiausia demokratija visam pasaulyje.”

Kaip puikiai šitie pranašingi Gorkio žodžiai išsipildė! Taip, mūsų šalis tapo aukščiausia demokratija visam pasaulyje. Stalinistinė Konstitucija yra demokratiškiausia visoje istorijoje. Gorkis žinojo, kad kovoje už savo šalį, už Staliną, visi Sovietų Sąjungos žmonės kartu su herojiškais Rusijos žmonėmis, parodys drąsos ir iniciatyvos stebuklus, nes “mums (kiekvienam iš mūsų) priklauso turtingiausia pasaulyje šalis, turtingiausia gamtinių turtų įvairumu, jos mineraliniais šaltiniais ir jos žmonių talentais.”

Gorkis visuomet ragino studijuoti mūsų šalies praeitį. Labai svarbus mums šiandien jo atkreipimas dėmesio į tą faktą, kad pradžioje devynioliktojo šimtmečio “Napoleonas Bonapartas buvo auka to didžiojo sapno (vienos tautos pirmenybės prieš visas kitas tautas)... Kaip jau mes žinome, susirinkęs armijų iš visų Europos kampų jisai maršavo ant Maskvos, kur jo arai nušalo sparnus...”

“Pravartu pažūrėti ir praeitį—istorija yra geras mokytojas.”

Gorkis numatė tą kovą, kurią mes dabar vedame:

“Tai bus karas, kuriame prieš apgautų vergų ir apgynėjų žvėriškos nežmoniškos galios... pakils armija, kurioje kiekvienas žmogus pilnai supras, kad jis kovoja už savo laisvę, už teisę būti savo šalies viešpačiu. Ir tas žmogus turės laimėti.”

Viename savo straipsnyje, rašytam vėlesniais laikais, Gorkis sakė, kad nors jis jau yra senas, bet jis stotų į Raudonosios Armijos eiles, jeigu jinais būtų priversta vesti karą. Tokia armija, kurioje toks žmogus, kaip Gorkis, sapnavo būti paprastu kareiviu—tokia armija tik ir gali būti nenugalima!

Gorkio knygos ir straipsniai padėjo paruošti gerus kovotojus. “Gyvenimas reikalauja tvirtų ir kietų žmonių,” jis pareiškė savo straipsnyje “Atsakymas Korespondentams” (1929 m.). Jo straipsnis “Magnitogorsko Darbininkams ir Kitiems” baigiasi žodžiais, kurie skamba kaip komanda ir įsakymas mums visiems:

“Jūsų jėga, draugai, nenugalima. Jūs tai įrodėte Civiliam Kare ir jūs vėl įrodote kasdieniam savo darbe. Jūsų jėga yra nenugalima ir tai yra jūsų pažadėjimas pergalės prieš visus sunkumus. Jūs turite nugalėti viską—ir jūs taitai padarysite. Aš širdingiausiai spaudžiu jūsų tvirtas rankas!”

Šitie žodžiai Gorkio, to mūsų didžiojo ruso žmogaus, to mūsų išdidaus Sakalo, yra taikomi kiekvienam iš mūsų, mūsų herojiškiems lakūnams, mūsų tankų vairuotojams, mūsų jūrininkams, mūsų infanterijiečiams, mūsų dirbtuvių ir fabrių darbininkams, mūsų kolektyviečiams, mūsų raštinii darbininkams ir intelektualams.

Taip, mes turime nugalėti visus sunkumus ir mes nugalėsime. Mes, vyrai ir moterys visų Sovietų Sąjungos žmonių, esame pripratę prie džiaugsmo ir prie sunkumų. Mes esame žmonės, kurie davėme pasauliui Leniną ir Staliną, Lomonosovą ir Radiščevą, Puškiną ir Lermontovą, Suvorovą ir Kutuzovą, Belinskį ir Černiševskį, Ševčenko ir Rustavelį, Čkalovą ir Papaniną, Gorkį ir Pavlovą. Mes mokame dirbti, mes mokame kovoti, mes mokame įvertinti džiaugsmą ir mes pažįstame darbo palaimą.

Jau išmušė kovos valanda! Nežinrnt kaip ilgai ši kova tęsis, kiekviena minutė bus užpildyta patrijotiniu pasididžiavimu.

Mes pamename Gorkio žodžius: “Kiekvienas mūsų turime būti liepsnojas žibintas.”

Ir Jam Užteks Žemės

RUMBONISKIS

Bėgyje vieno mėnesio mirė abu Černiauskai, palikdami septynis savo vaikus našlaičiais. Pats vyriausias Jonas aštuoniolikos metų, o pati jauniausioji Julė—septyni. Taip jau paliko ir dūminę, sulinkusiu stogu bakužę, užtrūkusią karvutę, vos kojas pavelkanti kuinelį, avį su dvynukais, kelias vištas, paršelių, ir šešias dešimties žemės.

Jonas, palikęs pats gaspadoriumi ant tokios ūkės, o ypatingai tokiuo momentu, nežinojo nei ką daryti, nei kaip verstis, nei už ko griebtis; net ir mąstyti dabar nebegalėjo: buvo kaip su-paralizuotas, kaip stabo liestas. Giminių Jonas neturėjo, kurie jam pagelbėtų bėdoje, ar bile reikale, apart tetos, iš kurios nesitikėjo jokios pagalbos. Teta, pati būdama daržininke, neturėjo kaip ir kuo Jonui ir kitiems našlaičiams pagelbėti, jei bent ašaromis. Todėl Jonas turėjo pabučiuoti į ranką dėdei Rėkliui ir maldauti pas jį pagalbos.

Rėklis buvo gana gerai žinomas ne tik Griškonyse, bet ir visoje apylinkėje, kaip „gerasis dėdė“, nes kiekvienam jis pagelbėdavo bėdoje, kas tik pas jį atsikreipdavo ir pabučiuodavo į ranką—žinoma, su geromis palūkanomis už „geraširdystę“. Ir taip šis „gerasis dėdė“ Rėklis, begelbėdamas biednuosius ir į nelaimę patekusius, nemažiau pasigelbėjo ir pats sau, dėlei savo „geros širdies“, nes nuo vieno žemės valako paaugo iki penkių.

Kada Černiauskienė, po kelių dienų sunkios ligos užmerkė akis ir paskutinį kartą kveptelėjus paleido degančią žvakę iš savo dešinės rankos, tai maža, surūkusi dūminė pirkelė prisipildė kliksmu ir verksmu, kaip ėriukų bliovimu, septynių našlaičių, kurie nors dar ir nespėjo pažinti gyvenimo tikrovės, vienok jautė, kad kas nors tokio baisaus atsivėrė prieš juos. Jie visi verkė ir šaukė visokiais balsais: „Oi mama, mama! Kelkis mamyte, kelkis! Kelkis mieloji, kelkis! Oi mamyte, mamyte, ką mes be tavęs darysim, kur mes pasidėsime, brangioji motule?!“

Matant tokį širdį veriantį vaizdą, girdint tokį našlaičių verksmą, ir akmenio kietumo širdį turėdamas žmogus neišlaikytų nepravirkęs kartu su šiais našlaičiais. Tat verkė ir kaimynai net pasitrukčiodami, kurie subėgo numarinti Černiaus-

kienę; net ir maldą prie mirštančiosios Raišis negalėjo paskaityti. Vos spėjo ištarti „Išeik dūšią iš kūno...“ ir paspringo ašaromis, užkimo. Nors vis dar ir laikė atskleidęs didįjį „šaltinį“, bet per ašaras nepaskaitė.

Tačiau, gali ir akis išverkti, bet mirusio jau neprikelsi. Todėl ir Jonas, gana išsiverkęs ir šiek-tiek kaimynų apramintas, sėdėjo nulenkęs ir rankomis suspaudęs galvą mąstė: ką dabar reiks daryti ir kaip reiks gyventi be motinos... O pirmiausia, tai kaip reiks ją, vargšę palaidoti? Pinigų—Jonas atsimena, motina sakė—nėra anei skatiko, o čia, va, reikia nešti ant pazvanų, reikės ir mišias užpirti; net, ant galo, ir lentų grabui nėra. Duonos tuoj ir gi nebebus, nes rugių gal tik kokia šešnaska tėra. Bulvių—motina sakė—bus gana; dar bus ir sėklai. Bet su pašaru, jei pavasaris bus vėlyvas, tai irgi bus trumpa.

Ir taip Jonas kiekvieną daiktėlį, kiekvieną dalykėlį perleido, perbėgo, iščiupinėjo savo jaunomis mintimis. Bet viskas, ką jis surado, tai visur vien tik trūkumą ir neišbrendamą skurdą, vargą. Taip jau Jonas gerai žinojo, jog mirus tėvui, motina nuėjo ir verkdamas bučiavo į ranką dėdei Rėkliui, idant gauti paskolinti nors kelis rublius dėl mišių už tėvo dūšią. Žinoma, dėdė Rėklis buvo „geros“ širdies ir paskolino, bet užtai motina prižadėjo, jog Juozukas ir Katriutė turės net dvi vasaras ganyti Rėkliui gyvulius. O čia kaip tik dėdei Rėkliui ir buvo reikalinga piemenukas ir piemenė. Šiaip kaimė gauti piemenį, ar piemenę Rėkliui buvo gana sunku, nes visi gerai žinojo šį „gerąjį“ dėdę. O kas blogiausia, tai kad, pagal Rėklio išrokavimą, „vos parpėjoja paskui kiaušė, o algos užsiprašo, kaip pilnas bernas.“

Jonas nieką kitą negali sugalvoti, kaip tik kreiptis pas tą patį dėdę Rėklį ir bučiuoti jam rankas, idant gauti pagalbos palaidojimui motinos, nepaisant kokiomis išlygomis. Niekam nieko nei nesakęs, net patekinomis jis nubėgo pas Rėklį ir verkdamas puolė bučiuoti rankas ir maldauti: „Gelbėk, dėdule, gelbėk! Susimildamas gelbėk mane siratą! Mano motina mirė. Ak, dievulėli mano brangus, ką man dabar daryti?“

„Motina mirė?!“ Net kruptelėjęs ištarė senis.

"Ak, dieve duok jai dangų. Vargšė!" Lyg ir apgailestaudamas, bet su kokia tai nuostabia veido išraiška, atsiliepė Rėklys.

Jonas tik savo kepurę lamdė rankose ir laukė, ką dėdė Rėklys jam pasakys, o ašaros, it žirniai, ritas per jauną, vos pražydušį veidą ir nukritusios ant molinės aslos, dingsta. Rėklys tylėjo ir kažinką tokio, nulenkęs galvą, mąstė, o su atsakymu Jonui nesiskubino. Tik patylėjęs koki laiką, pakėlė savo jau pašurmavusią galvą ir lėtai, lyg ir nenoromis, prakalbėjo:

"Gerai, vaike, aš suprantu, kad tau didelė bėda. Pagelbėjau aš tavo motinai palaidoti tavo tėvą, o dabar, matyti, reikės ir ją pačią palaidoti. Bet tu, vaike, turi žinoti, jog tu dar per jauną imti visą atsakomybę ant savęs. Tu turi turėti apieklus, globėjus. Man dar bangu, kas atmokės man skolą, kurią tavo motina padarė pas mane dėl tėvo palaidojimo. Taigi, vaike, aš tau tik tada galėsiu pagelbėti, jei tu sutiksi, idant aš būčiau tavo ir jūs visų siratų globėju. O be to aš nieko negaliu daryti."

Nors Jonas gal mažai ką težinojo, bei suprato, ką reiškia globėjai, apieklusai, tačiau ir kitos išiešios nebeturėjo: turėjo sutikti ant visko, ką dėdė Rėklys sakė. Bučiuodamas Rėkliui ranką, prižadėjo sutikti ant visko.

"Tai gerai, vaike," tarė senis. "Aš ateisiu pasitarti su tavo teta apie tai, o tu, vaike, tuo tarpu nunešk ant pazvanų už motinos dūšią."

"Bet kad, dėdule, aš neturiu pinigų anei skatiko, net ir motina sakė, kaip apsirgo, kad pinigų nėra nei dėl kerosino, ir turėjome žibinti balanomis," Jonas, visis verkdamas, pasakojo dėdei Rėkliui.

Rėklys tik galvą kraipydamas numykė ir iš milninių kelinių kišenius išsitraukęs piniginę, išėmė du sidabrinus auksinus ir padavęs Jonui, liepė nešti kuo greičiausiai ant pazvanų. "Su kunigu, tai aš pats atliksiu reikalą, kaip susitarsime su tavo teta, nes aš vistiek rytoj turėsiu būti valsčiuje."

"Bet, dėdule brangus, pas mane ir lentų grabių nėra," vėl verkdamas skundėsi Jonas.

"Tikra bėda su tavim, vaike, kad tavo tėvas taip buvo nusigvyvenęs," kaip ir su piktumu išmėtinėje Jonui Rėklys. "Na, gerai, gauk žmogų padaryti grabį ir tegul ateina... Priesvirinėje yra vietos, tai galės..." Bet vėl susigriebęs, Rėklys tarė: "Su grabu dar paspėsime, kad ir rytoj."

Jonas paėmęs du sidabrinus auksinus ir dėkuodamas dėdei Rėkliui, dar kartą pabučiavo jį ranką ir išsiskubino pro duris, net ir kepurę nepaspėjęs užsimauti ant galvos.

Jonui išėjus, Rėklys, kažin ką tokio užsimąstęs, ilgai tylėjo. Pagaliau besikimšdamas pypkėn tabako, pats sau ėmė po nosim bumbėti, kaip ir sau išmėtinėti: "Tik ir, sakysiu, bėda su tais ubagais. Numirė, tai, dėdė Rėkly, gelbėk; užgimė—gelbėk; ženijasi—gelbėk! Žodžiu, kam tik ko pritrūko, pririekė: pašaro, sėklos, duonos, tai gaus kelio visų pas mane. Bet kada reikia už skolas atsisteisti, tai tada dėdė Rėklys negeras, procentų lupikas..."

Va, kad ir dabar, ikišau aš tai bobai dešimtį rublių dėl pakavojimo jos vyro, o dabar ir pati kojas ištiesė. Na, ir ką aš turiu dabar daryti? Dovanoti dešimtį rublių negaliu. Buvome sušnekėję, kad vaikai atganyš gyvulius už tą dešimtį, bet dabar jau visai kita giesmė ir aš turiu apsižiūrėti. Reikia pačiam nueiti ir pasitarti su tų vaikų teta. Nors, tiesa, ką gi ta daržininkė gali, bet vistiek ji jų teta ir su ja reikia pasitarti, kad neįkištų ką kitą į apieklus; aš pats turiu pasiimti globoti tuos žvirbliukus, nes kitaip aš galiu nematyti savo dešimtarublės ir netekti piemenio su piemens."

* * *

Ant stalo dega dvi, mirkčiodamos, kaip ir nenoromis, žvakės, kurių tarpe stovi surūkęs ir siūlais suraišiotas, gana mizernos išvaizdos kryželis. Priešais stalą, ant dviejų plačių lentų guli Černiauskienės lavonas, su kryžiai sudėtomis rankomis ant krūtinės, ant kurių apvyniotas rožančius. Į vieną ranką įstatytas šv. Onos, kaipio nabašninkės patronkos, paveikslėlis.

Dėdė Rėklys, kaip ir kiekvienas tikintis, vos peržengęs pirkelės slenktį, atsiklaupė gale nabašninkės kojų ir dievobaimingai, apygarsiai persižegnojęs, atkalbėjo poteries. Kada jis kalbėjo poteries, tai kaimo moterėlės, nors ir pašnabždomis, bet nepasigailėjo jam atatinkamų komplimentų:

"Oi, va, jau ir žmonių skūrlupys pribuvo. Jau užuodė siratas, tai bus kam jo gyvulius ganyti dykal."

"Tik žiūrėkit, kaip ims apgailestauti našlaičius ir dėtis jų globėju."

"O ko kito, manai, jis čia ir atlindo?"

"Jis tiek gali prigloboti siratas, kaip ir vilkas ėriukus."

"Jau ne tik kaime, bet visoj parapijoj negali gauti nei berno, nei mergos, nei piemenio su piemens. Visi jį gerai žino."

Rėklys apsidairė ir apvedė akimis visus našlaičius, ir su kokia tai nuduota liūdna išraiška, bet su džiaugsmu akyse, atsidsuso ir "apgailėstaudamas" prašneko:

"Tai vargšė užbaigė savo vargus. Lai Dievas tau dangių duoda pakajų. Tik labai gaila tavo siratų, kad jie vieni liko, kaip viščiukai be motinos!" Paskui atsėdėjo ant suolo priešais pečių ir ėmė krapštyti riestu cibuku vokiško darbo pypkę. Visi našlaičiai, apart Jono, pamatę Rėklį, susiglaudė palei pečių ir vienas prie kito, it kurapkučiai ir su kokia tai baimė, žiūrėjo į jį, lyg ir atjausdami ką tokio baisaus.

Jonas atėjęs iš lauko ir radęs dėdę Rėklį, vėl puolėsi ir verkdamas maldavo pagelbos. O kad įrodyti Rėkliui, jog Jonas sutinka su jo reikalavimu, pasiūkė ir savo tėtą, kuri, aišku, irgi nieko daugiau negali daryti, kaip tik sutikti. Rėklys gavęs pilną sutikimą iš našlaičių tėtos, sekantią dieną nuvykęs į valsčių viską pilnai sutvarkė, būtent, kad jis ir našlaičių teta paima Černiauskienės našlaičius globoti. O kadangi teta buvo tik kaimo daržininkė, tai mažai ką jos globojimas reiškė, nes vistiek viskas priklausė nuo Rėkliaus. O prie to, dar Rėklys turėjo gerą vardą valsčiuje ir jo žodis buvo reikšmingas. Kitaip sakant, tai dėdė Rėklys paliko pilnuoju ir tikruoju siratų globėju.

Dabar Rėkliui neberekėjo samdyti piemenų, piemenių ir pusbernių. Tik pati jauniausia Julė buvo Rėkliui nereikalinga. Tačiau ir čia sumanus ir "geraširdis" dėdė surado išeitį, nes jai surado vietą pas savo gimines už "augintinę." Koks Julės buvo gyvenimas kaip augintinės, tai teks kada nors atskirai pakalbėti.

Laikas bėgo, o dėdė Rėklys vis turtėjo ir maudėsi, kaip inkstas taukuose, svetimo darbo ir triūso gėrybėse. Bet kartu ir seno, vyto, kaip pakirstas beržas.

* * *

Vasara baigėsi ir artinosi pilkas ruduo. Dangaus mėlynė buvo iškaišyta baltais debesų kuokštais, lyg ir baltais dobilais.

Dėdė Rėklys, visai jau nusenęs ir pražilęs, it žydinti obelis, sėdėjo sode po obele, kuri buvo gal taip sena, kaip ir pats Rėklys, ir papsnojo savo numylėtą riestu cibuku vokišką pypkę. Ramiai jis sau klausėsi kuliamos mašinos staugimo. Mat, šiandien Rėkliaus samdiniai, geriau sakant, vergai, prakaitu sumirkę, skubėjo kultti sėklinius rugius. Prie dėdės Rėkliaus vartų sustojo autvežimis, iš kurio išlipo keli maišyto amžiaus vyriškiai, vienas iš jų nešinas rankoj portfelį, ir apsidairę tiesiai atėjo po obele pas dėdę Rėklį. Rėklys pamatęs besierartinančius svečius, tarpe kurių vienas buvo seniai gerai pažystamas, tai Jonas Černiauskas, kuris, ačiū "gerajam" dėdei, buvo likęs tik kaip daržininku, kaiti nustebo,

susinervavo, kad net ir pypkė iš dantų jam iškrito.

"Labą dieną, dėde Rėkly," pats pirmutinis drąsiai prašneko Jonas.

"L-l-a-b-a, l-l-a-b-a," drebančiu balsu, vos vos išstendėjo senis. "O kokį gi reikalą ponai turite?" Baimingai vėl senis klausdams išstendėjo.

"Labai svarbų," atsiliepė jaunas, draugiško būdo ir gana inteligentiškas, su portfelium vyriškis. Mes esame Lietuvos Tarybinės Valdžios komisija surašinėjimui žemės į valstybės žemės fondą. O tamsta, rodos, turi daug daugiau, negu naujai nustatyta žemės norma leidžia."

"Ka? Jūs... jūs vagys, plėšikai!" Net įraudęs senis šaukė. "Jūs atėjote mane apvogti, išplėšti iš mano mano turto, kurį aš sunkiai dirbdamas užsistorojau, užvargau. Laukan iš čia! Von nuo mano žemės, iš mano sodo, jūs vagys, plėšikai!" Šaukė senis kiek tik spėkos išnešė.

"Jeigu kas vagis, tai tiktai ne mes, bet tamsta, dėde Rėkly," atsiliepė drąsiai ir išdidžiai Jonas. "Tamsta pats neužsistorojai savo prakaitu penkis valakus ir šešias dešimties žemės, bet prisiplėšei, prisivogei iš žmonių procentais ir per išpardavimus už skolas, bei apvogdama siratas taip, kaip ir nuo manęs ir mano brolių ir sesučių, kada mes palikome našlaičiais. Ir nors tas įvyko jau senai, daug metų, bet nemanyk, kad ta skriauda, ta žaizda, padaryta mums našlaičiams, yra užgijusi mano širdy. Todėl tamsta gali per daug nesikarščiuoti ir nesivaginti, nes tai yra mūsų Tarybinės Valdžios patvarkymas ir jis turi būti įgyvendintas; padaryto vargšams skriaudos turi būti atitaisytos, ar tamsta su tuo sutinki, ar ne," Jonas atkirto Rėkliui ir davė suprasti, jog jau ne tie laikai, kada Rėkliaus žodis buvo labai reikšmingas, beveik lygus įstatymui.

"Taip, taip, tamsta," pridėjo vienas iš komisijos. "Nuo šiandien tamsta lieki savininku tik to valako žemės, kurį esi paveldėjęs nuo savo tėvo, o kiti keturi yra užrašomi į žemės fondą ir bus sugrąžinti tikriems savininkams, bei išdalinta tiems, kuriems labiausia reikia. Taip jau nuo šiandien tamsta negali nieko parduoti, bei tiksliai sunaikinti: gyvulius, javus, padargus ir tt. Už tikslų naikinimą būsi baudžiamas. Kaimo Taryba tą viską nuo šiandien pridabos ir tvarkys. Štai, va, Jonas Černiauskas yra vienas iš Tarybos narių, todėl su juo, tamsta, turėsi skaitytis."

Rėklys išklauses tokį komisijos pranešimą, tik už krūtinės rankomis susigriebė ir ėmė verkiančiu balsu dejuoti, aimanuoti, tačiau nieks į tai nekreipė dėmesio.

Komisija atlikusi savo darbą pas Rėklį, susėdo į autvežimą ir nuvažiavo toliau tais pačiais reikalais, o Jonas su didžiausiu džiaugsmu savo širdy, net patekinomis, nusiskubino per kaimą, idant greičiau pranešti linksmą žinią savo žmonai ir vaikučiams.

* * *

Saulė jau gana aukštakai pakilusi viską glostė, glamonėjo savo šiltais pirštais. Jonas Černiauskas išvaręs vagą iki galui ir apsukęs arklą, įrėmė į dirvą, o pats nubraukė rankove prakaitą nuo kaktos. Nors jis šiandien ir sunkiai ir skubiai dirbo, tačiau buvo geresniame ūpe, negu bent kada nors savo gyvenime. Ir kodėl ne? Juk jis, Jonas, šiandien aria tikrai savo žemę, kurią jam sugrąžino Lietuvos Tarybinė Valdžia,—žemę, kurią Rėklis buvo išplėšęs iš jo ir kurios nieks daugiau iš jo negalės atimti, nei pavogti; tą žemę, kuri jo tėvų ir tėvukų buvo prakaitu iš-

mirkyta, o paties Jono ašaromis nekartą nuplauta. Štai šiandien jis jos tikras savininkas!

Jonas paėmė saują šviežiai išartos žemės ir prinešęs arti prie nosies, lyg ir ko tai joje įšiekodamas, visu žingeidumu žiūrėjo ir pirštu saujoj žarstė. Pagaliau išbėręs žemę iš saujos, priėjo prie arklio ir apkabinęs jo storą kaklą, kaip myluodamas, suspaudė ir pataisęs šleję, paplojo per šoną ir tarė:

“Na, bėruti, saulė jau gana aukštai, o dar daug guli neartų vagų,” ir sudavė vadelėmis arkliui į šonus. Bet tuo kartu atsimušė į Jono ausis liūdnas aidas: “Susimilk ant manęs, Dieve...” O kada atsisuko į kelio pusę, tai pamatė keliu einant keliatą vyrų—giesmininkų. Gi paskui juos sekė vežimas pilnas iki drobylių viršaus šiaudų, kuriuose buvo baltų lentų grabas. Jonas pažiūrėjęs pamastė ir pats sau tarė:

“A-ha, tai nors vieną rozą ir dėdei Rėkliui užteks žemės, ir nieks jos daugiau iš jo nebeatims.”

JŪRON NEŠĖ AMŽIŲ AMŽIUS

I.

Jūron nešė amžių amžius
Melsvas Nemuno vanduo.
Vyšnių sodai saulėj sirpo,
Sklaidė ten lapus ruduo.

Girios žalios, girios tamsios,
Mėlynas vanduo, laukai...
O miškų kirtimuos vaikščiojo
Rudos meškos ir vilkai.

Tyvuliavo girių girios,
Ūžė marios nepabaigiamos.
Įsikūrė ten lietuviai,
Pirmą gairę žemėn smeigė jis.

Kilo ažuolinės pilys,
Kilo dūmai iš pušies namų,
Ir miške manajam protėviui
Buvo gera ir ramu.

Tinklą metė jis į gelmę,
Mušė lokį, mušė briedį
Ir į seną lūšį medyje
Sviedė ažuolinę ietį.

Plienias žvanga šiapus Nemuno,
Dega žalio miško plotis—
Tai įsiveržė į mūsų žemę
Geležim žvangęs kryžiuotis.

Ir išgriovė pilį ažuolo,
Ir stakles sulaužė skroblo—
Nebeliko klevo vartų,
Nebeliko medų obuolio.

Gynė žemę mano protėviai,
Gynė ganiavas, žalius laukus,
Vijo buožėmis nuo Nemuno
Nekviestuosius plėšikus.

II.

Vėl pravirko dūmais girios,
Pynėsi žaibai viršum galvos,
Vėl sukilo tūkstančiai didvyrių—
Šaunūs vyrai žemės Lietuvos.

Ir draugėj su rusais, čekais, latviais,
Su gruziniais, estais, bielorais
Kruviną plėšiką prieblandoje girių
Mano broliai drąsiai muša.

Nusišviesk padangė mano krašto,
Ir pakilki, gálva pavergtos tautos!
Garsiai gauskit, vandenys ir girios—
Niekas nepavergs laisvosios Lietuvos!

Tarp margųjų slėnių saulėj juoksis
Aukso derlių skęstanti kalva,
Kaip žvaigždė melsvam tautų žvaigždyne,
Vėl spindės laisvoji Lietuva!

A. Venclova.

PERŽVALGA IR KRITIKA

"OUTLINE HISTORY OF LITHUANIAN LITERATURE," parašė ANTANAS VAIČIULAITIS, pusl. 54.

Šios brošiūros autorius, *Antanas Vaičiulaitis*, yra kuklus, mažakalbis suvalkietis-kapsas, jau sūspėjęs lietuvių literatūroje išsidirbti tikrai pavydėtina rašytojo vardą, nors išgyvenęs dar tik 35 metus. Tokie jo kūriniai, kaip "Vakaras Sargo Namely," "Vidudienis Kaimo Smuklėj," "Mūsų Mažoji Sesuo," "Valentina," "Pelkių Takas" ir "Nuo Sirakūzo Lig Šiaurės Elnio"—žinomi kiekvienam, pažįstančiam grožinę lietuvių literatūrą. Be to, A. Vaičiulaitis yra išvertęs iš francūzų kalbos porą Milašiaus veikalų ir dar vieną kitą francūzų kūrinių. Šiuo metu jisai moko francūzų kalbos Marianopolio kolegijoje ir redaguoja mėnesinį žurnalą "Studentų Žodį."

Ši pastaroji jo knygelė suredaguota Pennsylvanijos universiteto profesoriaus d-ro *Alfredo Senn* ir gražiai iliustruota 18-ka lietuvių rašytojų atvaizdų. Tekstas versta Juozo Bulevičiaus, o eilėraščiai—adv. Nado Rastenio. Angliška laida paruošta, kiek kitaip sutvarkius ir kai ką pridėjus, iš A. Vaičiulaičio straipsnio "Lietuvių Literatūros Santrauka," tulpisio "Studentų Žodžio" 1941 metų nr. 10. Tai bus bene tik pirmutinė lietuvių literatūros santrauka, patiekta anglų kalba.

Žinoma, negalima sakyti, kad knygelė būtų laisva nuo tendencijos. Kiekvienas rašytojas turi savo politines bei visuomenines pažiūras. A. Vaičiulaitis yra katalikų ideologijos žmogus, jis tai srovei dirba ir nuo jos bėgti nebando. Tačiau visas kūriny yra gan tolerantiškas.

Knygelės autorius atžymi kuone visus geresnius lietuvių rašytojus, pradedant "Metų" autorium Kristijonu Duonelaičiu ir baigiant šių dienų apysakininkais-poetais—K. Boruta, P. Cvirka, L. Dovydėnu, A. Venclova ir kitais jaunesniosios kartos rašytojais. Knygelės viduryje A. Vaičiulaitis supažindina angliškai skaitančią visuomenę su tokiais žymiais autoriais, kaip A. Baranauskas, M. Valančius, Maironis, Vaižgantas, Basanavičius, V. Kudirkas, Storasta-Vidūnas, Strazdelis, Krėvė-Mickevičius, Vienuolis, Mykolaitis-Putinas, Kosu-Aleksandravičius, K.

Binkis, B. Brazdžionis, P. Vaičiūnas, Jieva Simonaitytė, Jurgis Baltrušaitis, Žemaitė, Šatrijos Ragana, Lazdynų Pelėda, A. Jakštas, V. Pietaris, Kėkštas, Salomeja Neris ir kitais. Gaila tik, kad knygelė, kaip informacijos šaltinis, perdaug konspektyviška, kurios autorius, daugumoje atvejų, tenkinasi vien tik rašytojų sukatologavimu bei surūšiavimu, be platesnio jų darbų įvertinimo. Būtų labai pageidautina, kad ateityje autorius paruoštų *didesnį* anglišką leidinį (panašų Myk-Putino "Naująjį Lietuvių Literatūrai"), iš kurio skaitytojas sužinotų ne tik lietuvių rašytojų vardus, bet ir *su jų raštais susipažintų*. Nereikėtų užmiršti ir amerikiečių lietuvių, kurių vienas kitas užsielpo vietos tokiame informacinio pobūdžio veikale.

Turime nemaža lietuviškų kūrinių, kurių tobulas angliškas vertimas autoriams gėdos nedarytų. Toksai stiprus romanas, kaip Putino "Altorių Šešėly," neabejotinai rastų sau nemaža skaitytojų amerikenuose ir savo tėvų kalbos nemokančio lietuvių jaunimo eilėse.

Leiskite man pacituoti keletą vietų iš A. Vaičiulaičio rašinio:

"Pirmieji lietuvių literatūros spausdinti raštai siekia 16 amžiaus vidurį. Bet nuo senų senovės lietuvių tautoje buvo labai gausu tautosakos—liaudies dainų, pasakų, raudų, padavimų. 1938 m. Tautosakos archyvas Kaune turėjo surinkęs daugiau kaip 300,000 liaudies kūrybos pavyzdžių,—dainų pasakų, mįslių, patarlių. Priešingai daugeliui kraštų, kur liaudies poezija yra jau mirus, lietuvių tauta nesiliauja sustatinėjus naujų dainų ir pasakų. Taip atsirado eilė dainų apie Didįjį karą ir kitus paskesnius įvykius.

Pirmosios knygos pasirodė Prūsiose, kur protestonai atkreipė dėmesį į lietuvių kalbą, norėdami arčiau prieiti prie žmonių ne tik Prūsiose, bet ir Didž. Lietuvoje. 1547 m. Martynas Mažvydas-Karaliaučius išspausdino katekizmą, kuris ir buvo pirmoji lietuvių knyga...

Kaip koks galingas stulpas, pačioje lietuvių grožinės literatūros pradžioje stovi *Kristijonas Duonelaitis (1714-1780)*. Jis gimė Prūsiose, netoliese nuo dabartinės Lietuvos sie-

nos. Mokėsi Karaliaučiuje ir visą gyvenimą buvo arti baudžiauninkų lietuvių, kurių tokius ryškius tipus paliko savo raštuose. Jis liaudį nuodugniai pažino, atjautė, pats jos vargais gyveno ir ją mylėjo...

D. Lietuvoj gyvesnis literatūrinis sąjudis prasideda 19-to amžiaus pradžioje. Tada Lietuvos gyvenime buvo įvykę svarbių pasikeitimų. Nuo 1795 m. ji neturėjo nepriklausomybės... Atsirado poetų, kurių pirmieji buvo žemaičiai... Jų pirmutinis buvo Ant. Klementas, o toliau ėjo Dionizas Poška (1757-1832).

Po žemaičių subruzdą ir aukštaičiai. Ligi šios dienos žmonių atminime yra gyvas išlikęs *Antanas Strazdas* (1763-1833), kilęs iš Zarasų krašto, kunigavęs įvairiose vietose, parašęs eilę dainų, kurios skambėjo po visą Lietuvą...

Lietuvių kovai ir tautinei jų sąmonei milžiniškos reikšmės turėjo du laikraščiai. Tai *'Aušra'*, pasirodžiusi 1883 m. ir ėjusi trejus metus, ir *'Varpas'* (1889-1905)... Kaip *'Aušra'* ėjo romantizmo keliais, taip *'Varpas'* reiškė daugiau pozitivizmo idėjas ir arčiau stovėjo prie praktinio gyvenimo... *'Aušra'* ir *'Varpas'* įrėžė dvi skirtingas vagas lietuvių literatūroje: *'Aušra'* buvo akstinas romantizmui, o iš *'Varpas'* atsirado eilė rašytojų realistų...

Dvidešimtojo amžiaus pradžia Lietuvai atnešė svarbių permainų ir naujų siekimų. Spaudos draudimo panaikinimas 1904 m., sekančių metų Vilniaus Seimo nutarimai, reikalaujantys autonomijos, periodinės ir neperiodinės spaudos išaugimas, organizacijų ir bibliotekų šakojimasis, visiems lengviau prieinamas švietimas—visi tie dalykai turėjo įtakos ir literatūrai. Pasirodė naujų linkmių, šūkių ir kūrėjų.

Svarbiausios atmainos literatūroje buvo: 1) atsiradimas grupių su skirtingomis programomis, su grynai literatūriniais ir poetiniais klausimais sprendimu; 2) srovio perkėlimas nuo tautinės plotmės į psichologinę ir individualinę; 3) naujų formų sąmoningas kūrimas.

Šių atmainų akivaizdoje visame literatūros lauke jaučiamas padidėjęs gyvumas, priešingų srovių susikirtimai. Atsiranda visai naujų, stiprių rašytojų, duodančių naujos dvasios veikalų...

Antroji pokarinė generacija pasistatė tikslą ne griauti senąjį palikimą ir senas formas, bet kruopščiai tobulinti savo kūrinį formą. Didžioji tos kartos rašytojų dalis nesitenkino individualizmu ir ieškojo atramos tautinėje, religinėje, socialinėje ir net internacionalinėje plotmėje... Grynai kairiųjų orientacijos buvo Petras Čvirka (1909). Jis savo apysakose ir romanuose pasirodė kaip sodraus žodžio meistras, stipriai į žemę atsirėmęs realistas, gabus vaizdų ir žmonių tapytojas, kas kart besidomįs naujomis temomis. Jis mėgsta sąmojų, humorą, bet moka žvelgti ir į liūdnas bei opias gyvenimo vietas. *'Frank Kruk'*, *'Žemė Maitintoja'*, *'Meisteris ir Sūnūs'* rado žymų atgarsį. Paskutiniame jo novelių rinkinyje (*'Kasdieninės Istorijos'*) jau nematom pirmąsio spontaniškumo ir gyvumo. Komunizmo pasekėjai pasirodė buvę A. Venclova (*'Naktis'*) ir L. Dovydėnas, kurio romanas *'Broliai Domeikos'* buvo laimėjęs valstybinę premiją. Kazys Boruta, poetas ir beletristas (*'Mediniai Stebuklai'*), buvo žinomas kaip revoliucionieriškos dvasios, audrų ir vėjų dainininkas."

A. Vaičiulaitis yra vienas puikiausių lietuvių stilistų. Gaila tik, kad netenka jo stiliumi pasigrožėti knygelės vertime. J. Bulevičius, kaip ne literatūros žmogus, pasitenkino vien tik autoriaus minties išvertimu. Stilijų jis paliko "apvaizdos" valiai! Kai kur net ir originalo mintis nevisai tiksliai perduota. Pav., J. Vilkutaičio-Keturakio komedija *"Amerika Pirtyje"* išversta *"America in the Bath-House."* Suvalkiujoje pirtis, kurią turėjo Vilkutaitis mintyje, yra trobės, kuriame linus mina, o ne rusiška ar turkiška maudyklė! Arba Salomėjos Neries *"Diemedžiu žydėsiu"* vertime skaitome—*"Aš Ateisiu Gėlėje"* (I Shall Come in Flower). Lietuvių literatūroje tūli augmenys, kaip diemedis, rūta, bijūnas, alyva ir tt.—turi didelę poetinę reikšmę.

Reikia sveikinti A. Vaičiulaitį jo pirmojo angliško kūrinio pasirodymo proga ir palinkėti, kad šita jo knygelė *nebūtų paskutinė*. Jisai moka parinkti įdomios literatūrinės medžiagos ir žino kur jos rasti.

Dr. A. Petrika.

Vitaminai ir Mineralai Sveikam ir Ligotam

DR. J. J. KAŠKIAUČIUS

Visa bėda su tuo mūsų civilizuotu maistu. Kad ir labai taikai, visų kūno *mitimo reikalų* jis *negali patenkinti*. Ir, laikui bėgant, dėl mitybinių trūkumų, pasidaro ligų ligos.

Jei mūsų maistas būtų pilnai tinkamas, tai visai nebūtų reikalo taip daug užsiimti vitaminais ir mineralais. Nuo vitaminų ir mineralų visiems esti sveikiau. Sveikas pasilieka sveiku, o ligotas greičiau pasitaiso.

Prieš kokią dvidešimtį metų, kada vitaminai tik kad pradėjo rodytis, buvo manyta, kad mūsų maistas puikus, jam nieko netrūksta. Tačiau vis nauji ir nauji vitaminų išradimai ir tyrinėjimai greit mus pertrikirino, kad mitybinių trūkumų būta didelių ir visur,—ne tik kad kur pakraščiais, pietinėse bei šiaurinėse valstijose, bet ir pačiuose civilizacijos centruose. Pelagra (*pellagra*—vitamino B stokos liga) buvo plačiausiai paplitusi palei visas pietines valstijas. Dažnai ji pasitaikydavo ir toliau į šiaurius. Pasitaiko da ir dabar.

Toliau pasirodė, kad ne tik vitaminų, bet ir mineralų būta maža. Tapo išrasta, kad skydinės liaukos liga—gūžys paeina nuo iodo stokos. Gūžio nuotikių ypač daug būdavo didžiųjų ežerų srityje (*goitre belt*). Pradėjus dadėti po truputį iodo į vandenį, gūžiai ėmė eiti mažyn.

Betyrinėjant dietą, tapo pripažinta, jog civilizuotos šalys permažai gauna kalcijaus (kalkių). Geriausias kalkių šaltinis yra pienas ir sūris. Permažai gauna ir geležies, fosforo ir kitų mineralų.

TIE TRŪKUMAI DAUGMENINGI

Nuodugniau kamantinėjant mūsų dietą, tapo joje surasta vis daugiau ir daugiau trūkumų. Ir tie mitybiniai trūkumai pasirodė esą daugmeningi. Visų dažniausia permažai esti ne kokio vieno vitamino, bet bent kelių vitaminų. Taip pat esti ir su mineralais. Jeigu kas serga dėl stokos geležies, tai jau žinok, kad jo maiste permažai ir kalkių, ir vitamino B mišinio, ir vitamino C, gal ir vitamino D ir dar ko.

Tiesa, kokiame atsitikime gali būti ypačiai maža kokio vieno vitamino, sakysim vitamino B komplekso. Tačiau, jei pradėtum tokiam ligoniui duoti tik vitamino B preparato, pasėkos vis dėlto nebūtų tokios ryškios. Geriau bus jam pri-

skirti po didelę dozę vitamino B ir dar prie to duoti po vidutinę dozę visų vitaminų mišinio, gal dar ir su tūlais mineralais. Daugmeningam trūkumui reikia ir daugmeningų mišinių.

GAMTINIAI VALGIAI IR CIVILI-ZUOTI VALGIAI

Kiekvienoj tautoj ir kiekvienoj bendruomenėj dauguma žmonių pusėtinai gražiai išsilaiko ant paprasto maisto, be jokių dirbtinio maisto dađėkų—vitaminų bei mineralų. Per šimtmečius, per gentkarčių gentkates jie priprato prie kokios pamatinės dietos, prie natūralaus maisto, nesufabrikuoto, nesugadinto. Gal tas maistas buvo per daug vienodas, be įvairumo, be prievalgių, be gardėsių, bet jis patenkindavo kūno reikalavimus. Jis turėdavo atitinkamą proporcijų visus gamtos laboratorijų pagamintus dėsnius. Tai buvo žolės, šaknys, daržovės, vaisiai, kiaušiniai, mėsa, žuvis, be jokio didelio spiginimo, virinimo, maišymo, permaišymo, be konservavimo, be smulkaus malimo.

Tolimųjų rytų tautos per šimtmečių šimtmečius išsilaikė ant ryžių, nedailintų, nešlifutų ryžių. Nuo šlifutų, nuo baltų ryžių tuo ima vystytis nervų gedimo ir sisteminio vytimo liga *beri-beri*, ir geriausias nuo jos vaistas yra tie rudi rupūs ryžiai, su visais diegais, su sėlenomis, su ašakomis, nes jie turi vitaminą B.

Mūsų pietinėse valstijose, nuo išdailintų, išsi-jotų, išpikliuotų miltų, plinta pelagros liga, dėl stokos tūlų vitamino B dalelių. Rupesnis javinis maistas, iš visų grūdų dalių, su diegais, su žievelėmis, sėlenomis—tą ligą prašalina. O da greičiau, jei dargi vartojama ir vitamino B preparatų.

Jei ilgesnį laiką nevartosi vaisių ir daržovių ir negausi iš jų vitamino C, tai tave suims skorbuto (ėdies) liga. Kūdikiai ir vaikai suserga rachito liga, jei permažai gauna kalkių ir vitamino D (saulės šviesos vitamino).

Kiekvienam reikia diena diena vartoti vitaminų ir mineralų, su gamtinių maistu ir su papildomais vitaminų ir mineralų preparatais, nes organizmas nesugebi jų ilgą sukrovę išlaikyti.

Civilizuoto žmogaus gyvenime, kad ir nuo gamtinio maisto, išsivysto mitybinių trūkumų ir

ligų. Vaisiai pristatoma žalutėliai, neprisirpę, neprinokę. Daržovės dienų dienomis džiūsta krautuvėse. Mėsa konservuojama, daržovės ir vaisiai irgi. O kurgi da moderninės virtuvės maisto gadinimo menas?

Už vis blogiausiai tie balti, chemiškai baltinti miltai ir visokie iš jų gardėsiai: tik krakmolos ir tas nebegyvas! Maigytos bulvės, bulvienės tyrė irgi velnio verta. Visokie viriniai, kompotai, marmeladai, šaldiniai irgi ne ką geresni. Jei tokis marmalas sudaro didesnę kasdieninio valgio dalį, tai iš to viso susidaro daug darbo gydytojams, vaistininkams, lignoninėms, sanatorijoms, slaugėms.

MAISTO PERŽVALGA

Tam tyčia periodingai daromi tyrinėjimai parodo, jog dideliuose miestuose didesnę pusę pristatomo maisto sudaro balta duona, džioviniai (krekės) ir visokie padarai iš baltų miltų. Vadinasi, angliavandžiai krakmolai su trupučiu proteinų. Visokie vitaminai ir mineralai nusiimu šia ikenko krislelio.

O su gyvesniu maistu—su vaisiais, daržovėmis yra ta bėda, kad, beverdant, bešutinant, išnyksta žymi dalis vitaminų. Be to, tame vandeny ištirpę vitaminai ir mineralai, be prasmės, išliejama kur į ryšas, o išvirtas valgymas palieka beveik visai be vitaminų ir mineralų. Jų dalį sugadina da ir sodė ir panašūs priemaisai.

Bendrai imant, vitaminuoti ir mineraluoti valgiai, kol jie atsiranda ant stalo, vargiai beturi kokią ketvirtą, penktą ar net septintą dalį savo originalio vitaminų ir mineralų turinio.

Ot tau ir džiaukis, kad norėjai. Ir kasgi iš to pasidaro? O gi menka sveikata ir visokios ligos. Tokie nelaimingi valgytojai ilgai nei susilaukia jei ne tos, tai kitos ligos, dažnai bent kelių iš karto. Pavyzdžiui, labai daugeliui atsiranda navikų (naujikų, "tumerių")—piktųjų ir nepiktųjų. Pirmą laiką išsivysto arterijų sukitėjimas (sklerozas), organinės ir neorganinės širdies ligos, skilvio bei žarnų opos, narių gėdimai (reumatizmai), tulžiapūslės įdegimai, nervų įdegimai, galvos skaudėjimai, odos ir inkstų ligos. Nuo daugmeningų trūkumų išsivysto ir daugmeningos ligos.

Kas už vis aršiausiai, tai dėl nepakankamo vitaminų ir mineralų kiekio apsilpsta visas organizmas, nes tuomet persilpnai veikia viso organizmo vyriausieji perdėtiniai—liaukos. Tokia būklė išsivysto nuo netikusio civilizuoto maisto, kame visai permažai tėra kalkių, geležies, iodo ir vitaminų, o yra tik krakmolos, proteinai ir riebalai.

LIGOS NUO VITAMINŲ STOKOS

Vitaminai ir mineralai mūsų organizme eina keleriopas pareigas. Vitaminas A sutvirtina dengiamuosius audinius ir saugo nuo apskrėtimo. Kiti vitaminai gaivina visus audinius ir organus bei liaukas. Kalkės daro tvirtus dantis ir kaulus, ir čia padeda vitaminai, ypač C ir D. Iodas padeda apsiginti nuo apskrėtimų, didina audinių atsparumą. Be to, visi vitaminai ir mineralai pasmarkina medžiagų apykaitą.

Vitaminų ir mineralų stoka pridaro visokių ligų ir ligūstų susipainiojimų. Skilvio arba žarnos opa (ulcer) atsiranda cukraus persaldytame ir vitaminų išalkusiam organizme. Geriausias čia gydymas—turtinga vitaminais, mineralais ir proteinais dieta. Tokia dieta pasiduoda ir kitos panašios mitybinių trūkumų ligos, kaip pelagra, beri-beri, škorbutas, rachitas ir t.t.

Neuralgijos, neuritai, nervų įdegimai paeina dėl stokos vitamino B ir dalinai kitų vitaminų. Ir tokios ligos gražiai pasitaiso nuo vitaminų gausos.

Nuo didelių vitamino B dozių palengvėja net ir narių įdegimai (artritai, reumatizmai), pasitaiso daugelis regėjimo ir girdėjimo ligų, paralyžiai, drebjimai, net ir proto pamišimai.

Geriausias vaistas nuo visokių širdies ligų yra vitaminas B. Greitesniais nuotikais leidžiamos ir raumenis su adata, didelėmis dozomis. Be to, reikia duoti ir kitų visokių vitaminų ir mineralų.

BURNOS HIGIENA

Tapo patirta ant vaikų, kad tie, kurie vartoja daug žalių, nevirtų daržovių ir vaisių, turi sveikus dantis ir smagenas. Vitamino C gausa, taipgi ir kitų vitaminų ir mineralų gausa apsaugo dantis nuo puvimo, perspėja dantų smagenų gedimą, jų įdegimą bei pūliavimą, taipgi palengvina ligas net ir tolimesnėse kūno dalyse, į kurias jau buvo spėjęs persimesti apskrėtimas iš pūliavimo dantų ir jų smagenų.

DIETA IR SVEIKATA

Archeologinės iškaskenos mums parodo, kad ir gilioj senovėj žmonių sirgti narių įdegimais, dantų puvimais ir panašiomis ligomis. O tatau ženkliną, jog būta mitybinių trūkumų ir tada. Panašiai būta ir su kitų gyvūnų padermėmis. Tos padermės, kurios sugebėjo turėti geresnio maisto, išsilaikė, kitos—išnyko.

Tyrinėjimai ant žemesnių gyvūnų parodo, jog, pagerinus jų maistą, sveikesni jie pasidaro ir du kart ilgiau gyvena, neserga paprastomis trū-

kumo ligomis, kaip arterijų sklerozas, vėžys, odos ligos, reumatizmai, vidurių opos, akmenys.

Civilizuotų šalių motinos ir gimdyvės turi daugiau vargo su savo ir vaikų sveikata, jei didesnę pusę jų maisto sudaro balti miltai ir cukrus. Pereito pasaulinio karo armijos daug kentėjo nuo mitybinių trūkumų. Maistas vis būdavo konservuotas, virintas ir smulkiai maltas, o nuo to labai mažai pasilieka vitaminų ir mineralų. Pasėkoje to kareiviai sirgo influenza ir kitais apsikrėtimais, žaizdos taip greit negijo.

AVITAMINOZO LIGŪSTUMAI

Kai žmogus nuolat permažai gauna vitaminų su maistu, tai jam išsivysto *avitaminozo* ligos. Dėl stokos vitaminų, ypač vitamino A, dengiamieji audiniai—plėvės ir oda pasidaro ploni ir suvytę. Vietoj aukštų, sultingų narvelių tuose audiniuose susibruka sausos, plokščios celės. Vietomis tos celės susidaro krūvomis, lyg kokie sausi bumburai, kurie paskui nutrupa ir palieka mažytes opes. Šios opelės apsikrečia bakterijomis, ir nuo bakterijų tos vietos susijaudina, brinksta.

Panašios permainingos įvyksta odoje, kvėpavimo dūdose, viduriuose ir organuose. Gamta paskui bando sutvirtinti apsigynimą nuo bakterijų ir suvaro daugiau celių į tokias vietas. Dažnai tokios celių krūvos, begindamos audinius nuo bakterijų, pačios pavirsta parazitais (vėžiais) ir užmuša patį organizmą.

Vadinas, pirma susidaro *pirm-vėžinė būklė* (*precancerous condition*), ir, jei ji nepašalinama, tai atsiranda ir vėžys. Atminkite: vėžių nuotikiai eina didyn; *vėžys yra mitybinių trūkumų padaras*. Atpildykite tuos trūkumus—ir nebeįjokite vėžio.

Vėžys neatsiranda iš karto, be niekur nieko. Pat pirma per ilgą laiką esti mitybinių trūkumų. Iš to vietomis eina pakartojami bakteriniai apsikrėtimai. Besigindami nuo tų apsikrėtimų, sugargažę audiniai pavirsta vėžiu.

Sakysim, ant lūpos ima atsirast balsva kietoka dėmė. Ji stovi, eina storn, pradeda trūkt, atsiveria opa ir pamažėl virsta vėžiu. Panašiai esti su prigargąžėjusiu bumburu ant voko, su apkrėsta, erzinama karpa, su bet kokiuo naviku, nuolat erzinau; su apkrėstu, erzinau intapu; su apsideginiu nuo radiumo, nuo Rentgeno spindulių arba net ir nuo saulės.

Visi šitokie atsitikimai yra *pirm-vėžiniai reiškiniai*. Ir jei žmogaus atsparumas ant tiek padidėtų, kad tokie pažeidimai išgyja be jokio

specialaus gydymo, tai būtų ženklas, kad *turtinga vitaminais ir mineralais dieta padeda prašalinti vėžį*.

PIRM-VĖŽINIAI NUOTIKIAI

1. Dėmė ant lūpos baluoja jau antri metai. Kiek sumažėja ir vėl eina didyn ir pradeda plaišioti. Ligoniiui priskirta atatinama dieta, vitaminai ir mineralų preparatai, ir nuo to toji dėmė laipsniškai mažėja ir dingsta visai, be jokio vietinio gydymo. Jau du metai, kaip išnyko ir nebesikartoja.

2. Įtartinas guzelis (bumburas) sėdėjo ant akies voko du metus. Nuo geros dietos išnyko ir jo nebėra jau du metai.

3. Skaudi, apkrėsta karpa po piršto nagu, pradėjo lipti virš nago. Be jokio kitokio gydymo, tik nuo gero maisto ji visai išnyko, be jokio rando.

4. Nepiktasai (gerybinis) odos navikas išaugo sulig rieušėiu didumo. Nuo rūbų, nuo diržo jis susierzino, įpyko, sutino ir skaudėjo. Griežtai pakeitus netikusią dietą geresne, turtinga vitaminais ir mineralais, tas riebalinis navikas pradėjo eiti mažyn, nebeskaudėjo ir jau beveik išnyko.

5. Ant juosmenio nuo daugelio metų kėpsų juodas intapas. Ilgainiui, nuo juostos, nuo drabužių jis įsierzino, subrinko, ir pradėjo ant jo atsirasti šašų. Ligoniiui pavesta atatinama dieta, ir laipsniškai tas intapas ėmė eiti mažyn, kol pasidarė visai menkas, taip kaip būdavo iš pat pradžių.

6. Nuo pailginto vartojimo X-spindulių nudegė vienoj vietoj oda ir per daugelį metų nenorėjo užgyti. Tik nuo gero, nesugadinto maisto ji pradėjo gerokai taisyti.

GYDYMAS VITAMINAI

Viena pasėkų nuolatinės blogos mitybos yra *pragaištingas mažakraujingumas*. Vaisto tai ligai nėra, kaip tik gausi vitaminais ir mineralais dieta, kurioje žymią vietą užima kepenys ir pagaminti iš kepenų ekstraktai.

Panaši dieta yra geriausias ir tikriausias būdas gydyti tokioms mitybinių trūkumų ligoms, kaip perdidelis vidurių rūgimas (*hyperacidity*, *hyperchlorhydria*), stoka esmingųjų rūkščių skilvy (*hypoacidity*), vidurių opa (*ulcer*), tulžiapūslių ir jos takų įdegimas, skilvio, žarnų, kepenų apsilipimai.

Karštinės, viduriavimai, piktasis gūžys (*exophthalmic goitre*) reikalauja dvigubai tiek vitaminų, kiek jų reikia šiaip ligose.

Einant ant bet kokios rimtesnės operacijos, reikia bent kelis mėnesius vartoti gerą, nesuterliotą maistą. O po operacijai—dar ilgiau, kol organizmui atspildo padaryti trūkumai.

Sąmoninga dieta ir vitaminų-mineralų preparatai turi patenkinti visus mitybinius žmogaus reikalavimus. *Pamatingoj dietoj* neturi būt vietos bet kokiame denaturuotam valgiui, kaip balti miltai ir visokie jų gaminiai, cukrus ir cukrum saldyti gardėšiai, taipgi konservuoti ("kenuoti") valgiai.

Vien tik negadinti, gamtiniai valgiai: bent po gerą *kvortą pieno* per dieną (arba po ketvirtadalį svaro sūrio); bent po gerą *svarą šviežių žalių* (nevirtų) *vaisių ir daržovių*; po *ketvirtadalį svaro mėsos* ant dienos; bent du kart per savaitę *jūros žuvų*, kiautvarlių ar kokių vėžių.

Šalia šitokio maisto dar reikia ir vitaminų preparatų: bent po 20,000—30,000 tarptautinių vienučių (*international units*) vitamino A, po tiek pat vienučių vitamino B kasdien (t. y. 20—30,000 vienučių vitamino B1 ir po atatin-kamą proporciją visų kitų vitamino B mišinio dėsnų; po 2,000—3,000 vienučių vitamino C; po 2,000—3,000 vienučių vitamino D; bent po 5—10 lašų *kviečio daigų aliejaus* (*wheat germ oil*).

Beje, *vitamin B Complex* privalo turėti bent po 500—800 gamtinių *riboflavino*, po 30—80 miligramų *niacino* (nikotinės rūkšties), bent po 5—10 gramų perkoštų dėsnų iš džiovintų bra-voro mielių ir kepenų: viso to po tiek kasdien.

Šitokie yra *pamatiniai* kiekvienam žmogui (sveikam ar truputį ligotam, reikalavimai tų vitaminų preparatų). Žinoma, specialiuose atsitikimuose, kur persveria kokio vieno vitamino stoka, to būtent vitamino reikia vartoti po daug daugiau.

Sakysim, neuritas (nervų įdegimas), artritas (narių įdegimas), neuralgija (nervų gėlimas) reikalauja, virš visų paminėtų vitaminų kiekių, bent po 100,000 vienučių vitamino B1 (*thiamino*) kas diena; pelagra—po tiek pat ir da daugiau *niacino* (nikotinės rūkšties); viš-talakis (nematymas patamsy)—po 200—300,000 vienučių vitamino A; škorbutas reikalauja vitamino C keleriopai daugiau, kaip papras-tai; nevaisingumas, nedanešiojimai—po gerą šaukštuką *kviečio daigų aliejaus* kas diena.

Kur esti stoka visų vitaminų ir mineralų, tai pamatinės šių preparatų dozės privalo būti ke-leriopai didesnės, ir ne per dieną, ne per savai-tę, bet per *metų metus*. Tik tada galėsite džiaug-tis skania sveikata.

RAUDONASIS KARYS

Kas rytas į dangų apniauktą žiūriu,
Kaip kyla bombanešiai tankiu būriu
Ir nyksta už girios tamsiuos vakarus,
Kur žemė pasrūvusi kraujo garuos.

Kur Nemunas teka, kur bėga Šešupė,
Ten kraujo lig kelių, ten ašarų—upė.
Ten vargina brolius žiauri šunauja—
Krauju susitepus plėšikų gauja.

Laukai ir pakalnės—vien sielvarto marės.
Liepsnoja ir blesta padangės vakarės.
Ir stovi lauke Raudonasis Karys
Kas peržengti ginamą ribą išdrįs?

Jam kulkos nebaissios, nei dujos, granatos—
Pro dūmus ir ugnį jis ateitį mato.
Jis mato nušvitusį dangų ir žemę
Ir aušrą, kur dieną mūs tėviškei lemia.

Jis mato—laukai aukso ūkanoj skęsta,
Jis mato—kalnai gausiu derliumi bręsta.
Ir stovi Karys Raudonasis ramus—
Jis saugoja tavo ir savo namus.

1941. IX. 6.

A. Venclova.

VARNOS

Nušalnotos gėlės
Lenkia galveles —
Rudens juodbėrėlis
Jau pakando jas —

Įžūliai sužvengęs,
Sutrypė visas —
Rengės, ilgai rengės
Varnos į dausas —

Kaipgi nesirengsi,
Jei tokia mada?
Pyksta varnos, kranksi —
Kam tu ne juoda!

Tau—mažai paukštytei
Varnos pavydės
Ir lakštutės balso
Ir sparnų kregždės.

Aš jom nepavydžiu
Grožio, nė dausų —
Kilkite, išdidžios,
Nors už debesų!

Jūsų vietoj kitos
Po mėšlynus les...
Tik mažos lakštutės
Daugel pasigės —

Salomeja Neris.

Skaitykite Knygas!

Kainos Nupigintos Tris-Keturis Kartus

Išpardavimas Tik Trumpam Laikui

Pirkite, Skaitykite, Nes Knygos Yra Geriausia Apšvieta

MOKSLAS IR POLITIKA

AMERIKOS DARBININKŲ—parašė A. Bimba. Istorija Amerikos darbininkų gyvenimo ir kovų. Knygoj yra 220 puslapių. Jos kaina buvo \$1.25, o dabar tik 50 centų.

LENINAS, JO GYVENIMAS IR DARBAS—parašė E. M. Jaroslavski. Geriausia knyga apie Lenino mokslą. Tikra istorija. Turi 432 pusl. Jos kaina buvo \$2.00, dabar 50c.

PASAULIO STEBĖKLAI—Parašė Dr. J. J. Kaškliaučius. Viena iš geriausių mokslo knygų. Ji turi 416 puslapių. Kaina buvo \$2.00, dabar 50 centų.

CARO KALEJIMUOSE—parašė Vincas Kapsukas. Tai geriausias aprašymas 1905 metų revoliucijos ir kalėjimų padėties. Šią knygą išleido rusų, ukrainų ir kitose kalbose. Ji turi 320 puslapių. Kaina buvo \$1.75, dabar 50 centų.

PILIEČIŲ KARAS FRANCHŲJ—Parašė K. Marksas. Knyga turi 360 puslapių. Jos kaina buvo \$2.00, dabar 50 centų.

ARGENTINA IR TEN GYVENANTIE LIETUVIAI—parašė M. Rasoda-Mizara. Knyga turi 192 puslapius. Jos kaina buvo 75 centai, o dabar 25 centai.

SOVIETŲ SĄJUNGA—parašė R. Mizara. Knyga turi 286 puslapius. Jos kaina buvo \$1.00, dabar tik 50 centų.

APIE SOVIETUS IR REVOLIUCIJĄ LIETUVOJ—parašė Vincas Kapsukas. Knyga turi 240 puslapių. Jos kaina buvo \$1.00, dabar 50 centų.

GAMTA IR ŽMONĖS—parašė M. Iljin. Knyga turi 314 puslapių. Viena iš geriausių ir žingėdžiausių mokslo knygų. Kas gi nežino, kaip svarbu žinoti apie gamtą? Jos kaina yra \$1.50, bet šio išpardavimo metu tik 75c.

KELIAS Į NAUJĄ GYVENIMĄ—parašė A. Bimba. Tai naujausia ir reikalingiausia knyga. Turi 268 pusl. Gražiais viršeliais. Paveiksluota. Kiekvienam reikalinga perskaityti. Kaina \$1.25. Dabar nupiginta iki \$1.00.

NAUJOJI LIETUVA—parašė A. Bimba, 200 puslapių, kaina 35c.

LAISKAI IS LIETUVOS—sūtė H. J., puslapių 80, kaina 10c.

THE NEW LITHUANIA—parašė Anna Louise Strong, 66 puslapių, kaina 10c.

TEISYBĖ APIE LIETUVĄ—parašė L. Prūseika, pusl. 32, kaina 5c.

KO NORI KUNIGAS COUGHLINAS?—parašė R. Mizara, 32 pusl., kaina 5c.

VIENYKIMĖS SUTRIUSKINIMUI HITLERIZMO, 25 puslapiai, kaina 5c.

SOVIETŲ MOTERYS, 32 pusl., kaina 5c.

JAUNIMAS IR KARAS, 32 pusl., kaina 5c.

SOVIETŲ SĄJUNGOS IR AMERIKOS MOKSLININKŲ BALSAS, 32 pusl., kaina 5c.

KOVOTOJŲ BALSAS DEL LIETUVOS LAISVĖS—brošiura 32 puslapių su paveikslais iš Lietuvos Anti-Hiteriškos Konferencijos Maskvoje. Kaina 10c.

LIETUVIŲ TAUTINIO ATBUDIMO PIONIERIAI—parašė Dr. A. Petrika, 320 pusl., kaina \$1.75, dabar tik 75c.

VALSTYBĖ IR REVOLIUCIJA—V. Leninas, 160 pusl., kaina 30c.

APYSAKOS

Turime žingėdžių apysakų. Skaitykite!

ALIEJUS—parašė U. Sinclair. Viena iš žingėdžiausių apysakų. Turi 800 puslapių. Jos kaina buvo \$2.50, dabar \$1.00.

SPALIS IR KITOS APYSAKOS—parašė Jakovlev. Knygoj yra 288 puslapių. Rusijos revoliucijos istorija. Jos kaina buvo \$1.00, dabar 50 centų.

POVILAS JURKA—parašė Rasoda-Mizara. Viena geriausių apysakų iš Amerikos lietuvių gyvenimo. Knyga turi 318 puslapių. Jos kaina buvo \$1.50, dabar 50 centų.

KARAS LIETUVOJ—parašė M. Gromov. Knyga aprašo rusų-vokiečių karą. Viena iš įdomiausių apysakų. Knyga turi 224 puslapius. Kaina buvo 75 centai, o dabar 40c.

MOTINA—parašė M. Gorky, išvertė P. Krakaitis ir V. Andriulis, 500 pusl. kaina 50c.

BOLŠEVIKAI—parašė M. Aleksejevas, išvertė V. Lienius, 362 pusl., kaina 50c.

SVEIKATOS REIKALAI

DARBININKO SVEIKATA—parašė Dr. J. J. Kaškliaučius. Knyga turi 628 pusl. Viena iš geriausių knygų kaip užlaikyti sveikatą, kaip nuo ligų apsaugoti. Sveikata kiekvienam yra brangiausias daiktas. Knygos kaina buvo \$3.00, dabar \$1.00.

PIRMOJI PAGELBA—parašė Dr. J. J. Kaškliaučius. Knyga turi 128 puslapius. Ji aprašo apie 100 ligų. Yra paduota receptai kaip suteikti pirmą pagalbą. Kaina buvo \$1.00, dabar 50 centų.

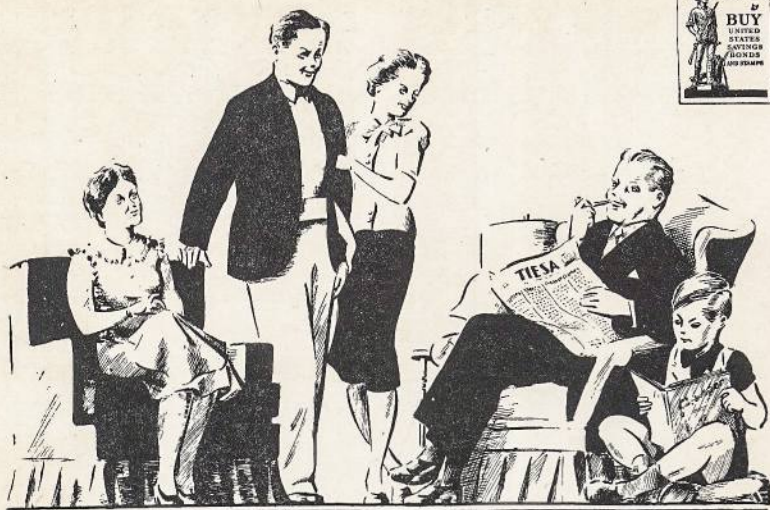
Dėl platesnių informacijų apie daugiau knygų prašykite katalogo.

Visus užsakymus ir čekius siųskite:

ŠVIESA,

46 Ten Eyck St.

Brooklyn, N. Y.

Pavyzdinga LDS Šeima

TOJI šeima, kurios tėvas, motina ir visi vaikai yra nariai Lietuvių Darbininkų Susivienijimo, yra pavyzdinga šeima. Tokių šeimų LDS turi nemažai.

Bet kaip su jūsų šeima? Ar visi šeimos nariai priklauso prie Lietuvių Darbininkų Susivienijimo? Jeigu kuris dar nepriklauso, tai laikas dabar juos prirašyti.

Prie LDS gali priklausyti nuo 2 metų amžiaus iki 60 metų. Gera proga kiekvienam apsidrausti.

LDS apdrauda ir pašalpa galima gauti pigiau, negu apdraudos kompanijose ar kitose fraternalėse organizacijose.

1941 metais LDS išmokėjo 649 sirgušiams nariams \$30,088.25. Nuo LDS susijorizavimo išmokėta pašalpoms \$260,367.25.

Tais pačiais metais mirė 76 nariai; pomirtinėmis išmokėta \$28,404.94. Nuo LDS susijorizavimo mirė 505 nariai; viso pomirtinėmis išmokėta \$183,411.82.

Viso pašalpomis ir pomirtinėmis, nuo LDS susijorizavimo, išmokėta \$443,-779.07. Tai didelė suma—arti pusės milijono dolerių—išmokėta mūsų narių ir jų šeimų pagalbai.

Keli tūkstančiai mūsų Susivienijimo narių jau yra gavę ligoje pašalpą.

Jūsų šeima gali taipgi gauti pašalpą ir apdraudą, jeigu tik priklausys prie LDS.

Jūsų šeima taipgi gali būti pavyzdinga LDS šeima.

Norėdami daugiau informacijų, apie LDS ir kaip įsirašyti, galite rašyti žemiau paduotu adresu.

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas

GERIAUSIA LIETUVIŲ FRATERNALE ORGANIZACIJA

419 LORIMER STREET

BROOKLYN, N. Y.